

İranda etirazlar küçə döyüşləri ilə əvəz olunur

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№41 (3239) 29 Noyabr / 2022-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**Rusiyada
afrikalı tələbələr
"Vagner" dəstəsinə
cəlb edilir**

Ramiz Mehdiyevin oğlu ilə birgə qurduğu "İmperiya"

"Şərq-qərb" mətbəəsində
milyonlar necə "silinib"?

3

Layihə

**Ermanın
təxribatları Azərbaycanı
yeni savaşa sövq edir**

Məhəmməd Əsədullazadə: "Ermənistan
sülhə hazır deyil və bu səbəbdən də
Brüssel görüşünə ehtiyac yoxdur"

8

Tibb

**"Azərbaycan Tibb
Universiteti indi böyük
super-marketə çevrilib"**

Abdulla Şıxlinski: "Az qalırlar,
qaynanalarını da gətirib orada
hənsisə vəzifə ilə təmin etsinlər"

11

GÜNÜN NƏBZİ

Müsahibə

**"Fransa
Azərbaycandan
Türkiyənin
intiqamını
almaq istəyir"**

Sərdar Cəlaloğlu: "Ağıllı dövlətlər
Azərbaycana böyük perspektivi olan
ölkə kimi baxmağa başlayıblar"

7

Aktual

**Saakaşvilini kimlər
ölümə məhkum edib?**

Və yaxud eks-prezident hansı
səhvlərinə görə "Gürcü arzusu"nun
girovuna çevrildi?

6

Xəbər

**Naxçıvan
sahibkarlarının qanımı...**

Bəxtiyar İsmayılov hər ay şirkət
rəhbərlərindən milyonlarla manat
toplayırmış...

2

Region

**Güneydə Milli
Hərəkətin alt yapısı...**

Özünü kiminsə qulu sayan şəxs azad
insan və vətəndaş ola bilməz

14

Baxış

**Natavanının təhqir
edilmiş məzarı...**

...Yaxşısı budur bunun qisasının
alınması barədə düşünək

7

Xəbər

Naxçıvandan şok müraciət

Cavid Ocaqverdiyev: "52 günlük
"dəlixana" həyatım 11 min manat
verəndən sonra başa çatdı..."

Naxçıvan şəhəri, Şahbuz rayonu, Kolanı kənd sakini
Ocaqverdiyev Cavid Yunif oğlu tərəfindən "Hürriyyət"
qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şi-
kayətçi yazır: "İllərdir oğlum Yunisli Nicatın və öz hə-
yatımdan narahat halda yaşayıram. Kolanı kəndindəki
polis özbaşınalığı artıq bizi canımızdan bezdirib. Tək
mənim ailəm üçün yox, bütün kənd üçün bu təhlükə
keçərlidir". Şikayətçinin sözlərinə görə, keçmiş polis
rəisi Elnur Allahverdiyev bütün kəndin maddi imkanını
normal olan sakinlərinə qarşı eyni qaydada dələ-
duzluc edirmiş...

2

Cəmiyyət

**"Şərurlu İsfəndiyar"dan
daha bir şikayət**

Vətəndaş 14 ildir halalca mənzilini ala bilmir

Ötən gün "Hürriyyət" in redaksiyasına müraciət edən
Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Asif Məhərrəmov küçəsi
(Şamaxinka), bina 50, mənzil 3-də yaşayan İdrak Hacı-
baba oğlu Zülfüqarlı 4 fevral 2008-ci il tarixdə "Olim-
pus-Az" MMC-dən aldığı 79 kvadratmetrik 2 otaqlı
mənzilin dəyərini tam ödəsə də, indiyədək sözügedən
mənzilin ona verilmədiyini bildirib. Bu səbəbdən də
Yasamal Rayon Məhkəməsinə müraciət etdiyini deyən
şikayətçinin sözlərinə görə, məhkəmə onun xeyrinə
qətnamə çıxarıb və işi icraya göndərüb, lakin icra şöbə-
si hələ də üzərində düşən vəzifəni yerinə yetirmir...

4

Dünya ulduzlarının seks kaseti qalmaqalları

Seks kaseti qalmaqalları bəzən məşhurların karyerasını bitirdiyi kimi, bir çoxlarının daha da parlamasına səbəb olub...

“Olay” dünya ulduzlarının seks kaseti qalmaqallarını təqdim edir:

Paris Hilton

Bəlkə də dünya ulduzları haqqında eşitdiyimiz ən məşhur seks kaseti qalmaqalı P. Hiltonun “The 1 night in Paris” lentidir. Hiltonun o zamanlar sevgilisi Rik Salomonla vaxtaşırı görüşlərindən gecə rejimində çekdikləri görüntülər uzun müddət yaddaşlarda qalmışdı.

Pamela Anderson

Andersonun o vaxtki əri Tommi Li ilə bal ayında çekdiyi və 1998-ci ildə çıxan bu kaset də gündəm olmuşdu.

Cennifer Lopez

Qısa müddətdə evləndiyi və 1997-ci ildə boşandığı əri Ojani Noanın Lopezlə çekilmiş seks kasetini yaymaq istəməsi qalmaqala səbəb olub. Uzun müddət məhkəmədə görüntülərin ortaya çıxmaması üçün mübarizə aparan CeyLo kasetdə heç bir çıpaqlıq olmadığını, lakin yenə də yayımlanmasını istəmədiyini bildirib.

Kolin Farel

Farel 13 dəqiqəlik seks kasetinin yayımlanmaması üçün çox çalışsa da, buna nail ola bilməyib.

Tayson Bekford

Ən məşhur kişi modellərdən biri olan Bekfordun söhbət otağının kamerasına çekilən görüntüləri satışa çıxarılsa da, heç kim almayıb.

Tom Sayzmor

Bir vaxtlar aktyorluğu ilə populyar olan Sayzmor peşəsi ilə artıq gündəmə gələ bilməyəndə, 2005-ci ildə nar-kotik və alkoqolun təsirindəki seks kasetini yayımlayıb.

Fred Dast

Paris Hiltonun keçmiş sevgilisi və “Limp Bizkit” qrupunun solisti Dastın 2005-ci ildə işçilərinin onun kompüterindən seks görüntülərini oğurlaması ifaçıya çətin anlar yaşadıb.

Minka Kelli

2012-ci ildə məşhur aktrisanın keçmiş sevgilisi Kelli ilə Meksikada çekilmiş seks kasetlərini satmağa çalışıb.

Tila Tekila

Bir vaxtlar məşhur realiti-şou ulduzu olan Tekila böyük marağa səbəb olan seks kasetindən sonra davamı olaraq film də çekib.

Əyləncə səhifəsi

Ronaldonun sevgilisi “Kardaşyan”a bənzədildi...

İspan rəq-qasə, model və portuqaliyalı futbolçu Kriştiano Ronaldonun sevgilisi Jorjina Rodri-qes kazinoya “pul” paltarında gələrək azar-keşləri qəzəbləndirib. Belə ki, onun “Instagram” səhifəsində müvafiq şəkillər və şərhlər yer alıb.

Məşhur oyun avtomatlarının fonunda təsvir olunduğu bir sıra fotolar yayımlayıb. O, dəbdəbəli “Vetements” brendinin dollar əskinasları ilə bəzədilmiş stiletto topuqları və maksi paltarı geyinib. Eyni zamanda onun imicini ağ-boz dəri çanta və gün eynəyi tamamlayıb.

Onun geyimi abunəçilər tərəfindən bəyənilməyib. “Xahiş edirəm, Kardaşyan kimi olmayın”, “Bütün bu pul-lar... dadsız görünür!”, “Sən belə deyilsən. Eyni qalın: təvə-zökar və orijinal. İndi özünü göstərməyə çalışdığın axmaq-lıqdır”, “Sən pisə doğru dəyişirsən”, “Nə gülməli geyimdir”, - şərhlərini yazıblar.

Yeni doğulmuş uşaqlar 30 yaşlı çıxdı...

Amerikada bir cütliyə 30 il əvvəl dondurulmuş embrionlardan əkilmiş uşaqlar olub. Lent.az-ın məlumatına görə, həkimlər körpələrin vəziyyətinin yaxşı olduğunu bildirib.

Uşaqların valideynləri Filip və Raçel Ridqivey onların əslində 1992-ci ildə doğulduğunu deyib:

“Əkizlərimiz ən balaca körpələrimiz olsa da, əslində ən böyük uşaqlarımızdır”.

Qeyd edək ki, bunlar ən uzun müddətdə dondurulmuş embrionlar hesab edilir. Embrionlar 22 aprel 1992-ci ildə, hələ Corc HW Buş prezident olanda dondurulub.

“Kurtlar vadisi” yenidən başlayacaq?

Bir vaxtların ən çox izlənilən “Kurtlar vadisi” serialının ulduzu Necati Şaşmaz keçirdiyi ürək əməliyyatından sonra müsahibə verib.

Lent.az xəbər verir ki, qatıldığı Mazhar Alansonun “TRT müzikte” proqramında aktyor heyranlarına şad xəbərlər çatdırıb.

50 yaşlı oyunçu bildirib ki, “Kurtlar vadisi” serialı üçün hazırda hazırlıqlar gedir:

“397 bölüm oynadım və ömrümün 20 ilini buna sərf etdim. Dəyərli, amma çox yorucu bir işdir. Bir ara verək deyərək düşünmüşdük. Artıq təkrar istənilməyə başladı serialımız. Qismətdə varsa, olacaq. Çox güman ki, yanvar ayında çekməyə başlayacağıq”.

Qeyd edək ki, Necati Şaşmazın səhhəti bu ilin oktyabr ayının 28-i qəfildən pisləşib və təcili əməliyyat olunub. O, hazırda özünü yaxşı hiss etdiyini deyib, sağlam həyata uyğunlaşmağa çalışır.

Meksikalı boksçu Messini döyməklə hədələdi

Meksikalı boksçu Saul Alvarès 2022-ci il futbol üzrə dünya çempionatının qrup mərhələsində argentinəli hücumçu Lionel Messini davranışına görə kəskin tənqid edib.

Oxu.az xəbər verir ki, 2:0 hesabı ilə Argentina yığmasının xeyrinə başa çatan oyundan sonra Messinin paltardəyişmə otağında Meksika millisinin formasına ayaqlarını sildiyini əks etdirən görüntülər yayılıb.

“Messinin Meksika forması ilə necə döşəmə sildiyini gördünüz? Messi Allaha dua etsin ki, onunla haradasa rastlaşmayım. Köynəyin yerdə olması Meksika üçün təhqir-dir. Mən Argentinaya hörmət etdiyim kimi, Meksikaya da hörmət edilməsini istəyirəm. Söhbət bütün Argentinadan deyil, Messidən gəlir”, - deyərək Alvarès sosial şəbəkə-

lərdə yazıb.

Qeyd edək ki, meksikalılar üzərində qələbə sayəsində Argentina millisi turnirin pley-off mərhələsinə çıxmaq şanslarını qoruyub. Yığma topladığı üç xalla “C” qrupunda ikinci yeri tutur. Dördlüyə liderlik edən Polşa yığmasının dörd xalı var. Səudiyyə Ərəbistanı üç xal ilə üçüncü, Meksika isə bir xalla dördüncüdür.

Bu dörtlükdə pley-offun taleyini həll edəcək qrup mərhələsinin üçüncü turunda argentinəlilər Polşa, meksikalılar isə Səudiyyə Ərəbistanı ilə qarşılaşacaqlar.

Təsisçi:

Sərdar Cəlaləddin

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və “Futbol+ servis”

mətbəəsində çap edilir.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Naxçıvan sahibkarlarının qənimi...

Bəxtiyar İsmayılov hər ay şirkət rəhbərlərindən milyonlarla manat toplayırmış...

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) Naxçıvan-da aparılan yoxlamalar zamanı Talibovlar ailəsinə məxsus olduğu bildirilən "Gəmiqaya" və "Cahan" holdinqlərin qaçaqmalçılıqla məşğul olduğunu müəyyən edib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti Türkiyə hökuməti ilə əməkdaşlıq nəticəsində ortaya çıxardığı faktları açıqlayıb. Məlum olub ki, əvvəlcədən DTX tərəfindən Türkiyənin "Dilucu" gömrük orqanına sorğu göndərilib

və oradan ötən il Naxçıvana daxil olan malların siyahısı alınıb. Türkiyədən keçən bu malların heç birinin Naxçıvanda qeydiyyatda alınmadığı məlum olub.

Artıq xəbər verildiyi kimi, Naxçıvan Gömrük Komitəsinin sədri və müavini başda olmaqla, ümumilikdə Muxtar Respublikası Gömrük Komitəsinin on nəfərə yaxın əməkdaşı saxlanılıb. Bunların arasında Naxçıvan Dövlət Gömrük Komitəsinin və Şahbuz rayonu məntəqəsinin Maliyyə şöbəsinin rəisləri də var. O cümlədən, saxlanılanlar arasında AMEA-nın Prezidenti İsa Həbibbəylinin oğlu Səhət Həbibbəylinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talibovun bacısının həyat yoldaşı Səbuhi Novruzovun da olduğu bildirilir.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu həbslər fonunda Naxçıvan MR-də yüksək vəzifə tutan məmurların qanunsuz əməlləri barədə redaksiyamıza çoxsaylı faktlar daxil olub. Bunlardan biri də Naxçıvan Muxtar Respublikası Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin rəisi Bəxtiyar İsmayılovdur. Mənbənin sözlərinə görə, B.İsmayılov hər ay sahibkarlardan, xüsusən də iri şirkətlərdən külli miqdarda rüşvət toplayırmış. Bu şirkətlərdən biri Teymur Rzayevin rəhbərlik etdiyi və Naxçıvanın ən böyük ərzaq topdansatışı fəaliyyəti ilə məşğul olan "Ləzzət Qida Sənaye" MMC-dir. İddia olunur ki, Bəxtiyar İsmayılov bu şirkətdən hər ay 100 min manat alırmış.

İkinci şirkət kimi isə "Sirab MMC"-nin adı çəkilir. Mənbə iddia edir ki, bu şirkət hər ay Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin rəisinə 50 min manat ödəməyə məcbur edilirmiş. Deyilənə görə, pulu hər ay şirkətin rəhbəri Teymur Rzayev şəxsən özü getirib verirmiş.

Bundan əlavə, "Azersun" hər 10 min, Naxçıvan Pivə zavodu 20 min, yanacaq doldurma məntəqələri 50 min ödəyirmiş. Qalan müəssisələr, məsələn, çörək sexləri, dəyirmanlar, quşçuluq fabrikləri, mağazalar və s. toplamda hər ay 300 min manat rüşvət verməyə məcbur olub.

Mənbə deyir ki, Bəxtiyar İsmayılov yığılan vəsaitlərdən hər ay 50 min manat özünə götürür, qalan vəsaiti Muxtar Respublika rəhbərliyinə verirmiş.

Məlumatla görə, topladığı sərvət hesabına Bəxtiyar İsmayılov "ərəb şeyxləri" kimi həyat sürür. O, təkcə Naxçıvan-da deyil, Bakıda da özünə böyük binzə şəbəkəsi yaradıb. Eynilə, paytaxtda da çox sayda obyekt aldığı bildirilir. Məsələn, Xətai metrosu yaxınlığında 300 min manatlıq evi, bahalı villası var. "Hətta saxladığı xanıma da Bakıda ev, dövlət nömrə nişanları 75-BC-075 və 75-BC-800 olan iki maşın alıb. Hətta bunu bilən həyat yoldaşı onu bıçaqlamışdı", - deyən mənbə vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Bəxtiyar İsmayılov 15 il Statiska Komitəsinin rəisi olub, 2015-ci ildən Naxçıvan Muxtar Respublikası Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin rəhbəri postuna getirilib.

Hazırladı: RƏŞAD

Naxçıvan şəhəri, Şahbuz rayonu, Kolani kənd sakini Ocaqverdiyev Cavid Yunif oğlu tərəfindən "Hurriyyet" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi yazır:

"İllərdir oğlum Yunisli Nicatın və öz həyatımdan narahat halda yaşayıram. Kolani kəndindəki polis özbaşınalığı artıq bizi canımızdan bezdirib. Tək mənim ailəm üçün yox, bütün kənd üçün bu təhlükə keçərlidir".

Şikayətçinin sözlərinə görə, keçmiş polis rəisi Elnur Allahverdiyev bütün kəndin maddi imkanı normal olan sakinlərinə qarşı eyni qaydada

Naxçıvan sakinlərindən şok müraciət

Vəsait Novruzov:
"Sual verdim ki, hansı qanuna əsasən paltar satmağa görə məni həbs etmisiniz..."

Cavid Ocaqverdiyev:
"52 günlük "dəlixana" həyatım 11 min manat verəndən sonra başa çatdı..."

dələduzluq edirmiş: "Təxminən 3-4 il qabaq kəndin içindən oğlum Nicatın heç bir günahı olmadan, polislər onu kobud rəfdar edə-edə polis bölməsinə aparıblar. Orada oğluma əzab-əziyyət veriblər. İsgəncənin adını isə "polisə müqavimət" qoyub-

Elnur Allahverdiyevin işinə son verilib, amma mənə dəyən 11 000 AZN dəyərində ziyanı kimdən alacağımı bilmirəm?

Qəzetiniz vasitəsilə rəsmi orqanlara bir daha müraciət edirəm, xahiş edirəm, mənə pulumu almaqda kö-

lar. Döyülən şəxs necə müqavimət göstərməsin, özü də haqsız yerə döyülürsə?! Polis rəisi Elnur Allahverdiyevə 2 000 AZN və 2 quzu verərək qarşılığında oğlumu evə buraxdırmışam. Bu hadisə tək mənim və oğlumun başına gəlməyib, kəndin 80 faizi bu vəziyyətdə olub.

Bir müddət keçdikdən sonra, bir adamı üzümə qoydular və məni "dəlixana"ya göndərdilər. 52 gün orada əzab-əziyyətlər gördüm. Oranın baş həkimi və köməkçiləri hər gün əlimi-qolumu bağlayıb məni döyürdülər. İsgəncələr verirdilər. Səbəbini belə, soruşa bilmirdim. Təzyiq göstərirdilər. Sonradan oğlum Nicat vəziyyətimin ağır olduğunu görərək, məcbur qalıb 9000 AZN verib, məni o dəlixanadan çıxartdı.

Naxçıvan şəhəri, Şahbuz rayonu, Kolani kəndindən müraciət etmədiyim orqan qalmayıb. Doğrudur,

məklək göstərsinlər".

Qeyd edək ki, Naxçıvan şəhəri, Şahbuz rayonu, Kolani kənd sakini Novruzov Vəsait Şirin oğlu tərəfindən də "Hurriyyet" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. O, Şahbuz rayonu, Kolani kəndinin polis rəisi Elnur Allahverdiyevə məcburi qaydada 4 800 AZN məbləğində pul verdiyini bildirir. V.Novruzovun iddiasına görə, Elnur Allahverdiyev polis rəisi vəzifəsində olarkən ona və kəndin bir çox sakinlərinə "bəzi qanunlar" qoyub: "Mən Novruzov Vəsait Şirin oğlu, Kolani kəndində xırda ticarətlə məşğul olurdum. Pal-paltar, geyim əşyaları satırdım. Mağazaya tanıdığım və tanımadığım şəxslər də gəlirdi. Bir gün qadınlardan biri paltarlardan bir neçəsini götürdü ki, başqa kənddə satıb, pulunu mənə gətirsin. Əlbəttə, öz gəliri də var idi. Polis evimə gəlib

məni cinayət törətməkdə təqsirləndirərək, bölməyə apardı. "Günahım"dan, "törətdiyim cinayət"dən xəbərsiz idim. Günahımı soruşanda isə təzyiqlərə məruz qalırdım.

3-gün orada qaldım. 3-cü gün mənə "cinayət"imin nə olduğunu dedilər. Sən demə, saxlanmağımıza səbəb qarşı kənddə icazəsiz paltar satmağımız olub. Vəziyyəti olduğu kimi danışdım. Hətta sual verdim ki, hansı qanuna əsasən paltar satmağa görə məni həbs etmisiniz? Cavab olaraq dedilər ki, qanunu biz qoyuruq, sizlər isə tabe olmalısınız.

Gördüm çıxış yolum yoxdur, 2000 AZN verərəm, bu işdən müvəqqəti canımı qurtardım.

Bir müddət keçdikdən sonra qızıma toy elədim. Toydan sonra eşitdim ki, polis rəisi yenə məni axtarır. Bunun üstündən bir müddət keçmişdi ki, polislər qapıma gəlib, yenidən "cinayətə cəlb olunduğumu" dedilər. And içdim ki, vallah, başqa kənddə paltar satmamışam. Bu dəfə isə mənə dedilər ki, əxlaq yerində olmayan qadına paltar satmısan və telefon vasitəsilə danışmışsınız. Artıq bildim ki, onlar məni "yem vasitəsi" olaraq görürlər. Bölmədə qalmaq-dansa, yenidən borc-xərc edib 2 800 AZN pul verdim. Pul əllərinə çatan kimi məni azad etdilər.

Elnur Allahverdiyev işdən azad olunandan sonra biraz rahatlıq tapmışıq. Bir çox orqanlara müraciət etmişəm, amma çox təəssüf ki, bu günə qədər cavab ala bilməmişəm. Maraqlansanız, bu kənddə mənim kimi, Elnur Allahverdiyev tərəfindən aldadılaraq pulları əlindən alınan çox sayda insan olduğunu bilərsiniz".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

P.S. Dinc kənd sakinlərindən qazanc güdən bəzi məmurlar görəsən kimlərə arxayındırlar? Bu qədər insanın şikayətlərinə niyə baxılmır? Sakinlərin yazılı müraciət etmələrinə icazə verilmir, qəbul edilmir. Səbəbi isə yəqin ki, gələcəkdə yazılı ərizələrin sübut kimi istifadə oluna biləcəyindən qorxmaqdadır. Belə bir təsəvvür yaranır istər-istəməz, sanki oradakı məmurlar Naxçıvanı mənimsəyiblər. Çünki ancaq insan öz mülkünə, özünə məxsus olana qarşı belə azad davranma bilər.

P.P.S. Yazıda adları qeyd olunan qurumların və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Əhmədli qəsəbəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi, ev 17 ünvanında yerləşən sakinlər "Hürriyyət"ə müraciət edərək, yaşadıkları binanı inşa edənlərdən və əsas mülkiyyətçilərdən şikayətçidirlər. Bu bina Bakıda ən böyük poliqrafiya və nəşriyyat olan "Şərq-Qərb" ASC-nin ərazisində inşa edilib.

Öncə adını çəkdiyimiz ASC-nin tarixi barədə araşdırma apardıq. "Şərq-Qərb" ASC 1986-cı ildə 4 nömrəli Bakı kitab mətbəəsi kimi fəaliyyətə başlayıb.

2001-ci ildə "Şərq-Qərb" özəlləşdirmə nəticəsində səhmdar cəmiyyətinə çevrilib. Əsas fəaliyyət növü nəşr və çap işləri olan "Şərq-Qərb" ASC-nin tərkibində Nəşriyyat Departamenti və mətbəə fəaliyyət göstərir.

Lakin mətbəənin ərazisi və mətbəənin özü bir zamanlar Prezident Administrasiyasının rəhbəri işləmiş Ramiz Mehdiyev tərəfindən ələ keçirilib.

Sovetlər dönməndən qalan bu əmlakın idarəedilməsi uzun illər PA-da humanitar şöbənin rəhbəri olmuş Fatma Abdullazadənin həyat yoldaşına həvalə edilib. Bundan sonra isə Ramiz Mehdiyevin həm pulsiz obyekt, həm də gəlir gətirən əsas qazanc yerlərindən birinə çevrilib.

"Hürriyyət"ə danışan Sahib Vəlizadə Zəngilan sakinidir. Aşıq Ələsgər küçəsi, 17 C ünvanında yerləşən binanın D blokunda birotəqlı mənzildə yaşayır.

Sahib Vəlizadə bildirir ki, binanın 2013-cü ildə inşa edilməsi üçün rəsmi icazə alınıb. İlk olaraq Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti Şəhərsalma və Arxitektura İdarəsi ilə razılaşdırılıb. Bundan sonra inşa edilib. Lakin layihədə nəzərdə tutulan eskiz sərhədlər pozulub.

"Binanın ərazisi faktiki olaraq "Şərq-Qərb" mətbəəsinin ərazisində qalır. Yeni bina üçün nəzərdə tutulan istirahət-əyləncə yerləri olmalı idi. Lakin bina inşa edilən zaman layihə icra edilməyib. Bundan başqa, su anbarının yeri də layihə-eskizdə göstərilirdi kimi əks olunmayıb. Su anbarı tamam başqa səmtdə inşa edilib. Ona görə binanın birinci mərtəbəsi və zirzəmisində su yığılır", - deyərək həmsöhbətimiz bildirdi.

Sahib Vəlizadə qeyd edir ki, bu yaxınlarda bina sakinlərindən başqa-başqa adlar altında çıxarışlar (kupçalar) toplanıb. "Bundan sonra isə guya bina sakinlərinin adından bina Ədliyyə Nazirliyindən qeydiyyatdan keçirilərək, sakinlərin yaratdığı hüquqi şəxsin idarəedilməsinə verilib. Hansı ki, sakinlərin bundan xəbəri belə olmayıb", - deyərək həmsöhbətimiz əlavə etdi.

Maraqlıdır ki, bina 2013-cü ildə ilk olaraq layihələndirildikdən sonra məhz Ramiz Mehdiyevin PA-da rəhbər işlədiyi dövrlərdə Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən 2018-ci ildə istismara qəbul edilib. Bundan sonra da çıxarışlar verilməyə başlayıb. Nəticədə R.Mehdiyevin oğlu fəvqəladə hallar nazirinin müavini general Teymur Mehdiyev tərəfindən istismara qəbul edilib. Yeni ata və oğlu sürətli şəkildə binanı inşa edib və

Ramiz Mehdiyevin general oğlu ilə tikintidə qurduğu imperiya

"Şərq-qərb" mətbəəsində milyonlar necə "silinib"?

dövlət reyestrinə qəbul etdirə bilsələr. Hansı ki, 2018-ci ildən sonra artıq Ramiz Mehdiyevin "Şərq-qərb" mətbəəsi vasitəsilə pozuntulara yol verdiyi, AMEA prezidenti olduğu zamanlarda tender və 10 milyonlarla çap sifarişləri ilə bağlı artıq 2020-ci ildə yeyintilər aşkarlanmışdı. Məhz Hesablama Palatasının apardığı yoxlamalardan sonra bu faktlar ortaya çıxmışdı.

Bu faktları təsadüfən qeyd etmədik. R.Mehdiyevin qılıncının dalı da qabağı da kəsəndə qeyd edilən binanı necə istəyib ələ də inşa etdirib və oğlunun vasitəsilə istismara qəbul etdirə bilib.

Apardığımız araşdırmalar zamanı məlum olub ki, Əhmədli qəsəbəsi Aşıq Ələsgər küçəsi, 17 ünvanında yerləşən nəşriyyatın ərazisində dördbloklı 16 mərtəbəli və 2 bloklı yaşayış binaları tikilib. Binaları "Şərq-Qərb Mülk" MMC inşa edib. Bu tikinti şirkəti yaxınlıqda daha bir 16 mərtəbəli yaşayış binası da tikib.

Nəzərə alsaq ki, ASC AMEA prezidentinin nəzarətindədir, o zaman bu məsələnin akademik üçün ciddi başağrısına çevriləcəyini söyləmək olar. Ramiz Mehdiyev 23 oktyabr 2019-cu il tarixdən AMEA-nın prezidenti seçilmişdi.

Binanın sakinlərin idarəsinə verilməsinə dair məlumatlarla bağlı sənədlərə diqqət edərək məlum oldu ki, "Xətai-35" MMC kimi yaradılan quruma Dina Bədəlova təyin edilib. Lakin Dina xanım "Hürriyyət"ə açıqlamasında deyib ki, onun baş verənlərdən xəbəri olmayıb.

"Xətai-35" mənzil mülkiyyətçilərinin müştərek cəmiyyətinin sədri Dina Bədəlova qızı "Hürriyyət"ə verdiyi müsahibəsində cəmiyyətin

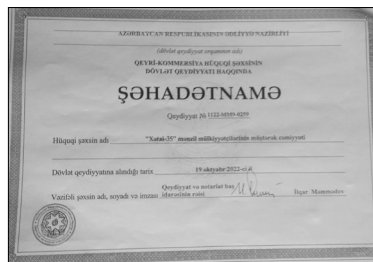
yaradılması ilə əlaqədar sakinlərin kütləvi halda keçirilən iclasında iştirak etmədiyini bildirib.

Dina Bədəlova cəmiyyətin sədri vəzifəsinə necə gəlməsinə də aydınlıq gətirib: "İcraçı direktor Elxan İsmayilov dedi ki, bizim kommunal yığmağa ixtiyarımız yoxdur. Ona görə də cəmiyyət ayrılmalıdır. Bunun üçün də təhvil-təslim olmaq üçün 1 sakinin adına keçməli idi. Həmin sakinin də çıxarışı olmalıdır. Mənim çıxarış sənədim olduğuna görə, dedilər ki, sizin adınıza keçirib, təhvil-təslim edəcəyik, bütün problemləri həll edəndən sonra sizi sədr vəzifəsindən ayıracağıq. Razılaşdıq, çıxarışımın kopyasını vedim və mənim kimi bəzi sakinlər də belə etdi. Bundan əlavə heç nə bilmirəm. 62 sakinlə birgə mən də çıxarış sənədimi vermişəm".

"Cəmiyyətin yaradılması ilə bağlı xəbəri binanın komendantı Fuad Məmmədovdan almışam"

Dina Bədəlova cəmiyyətin yaradılması ilə əlaqədar sənədlərin yığılması prosesində iştirak etmədiyini bildirdi: "Sənədlərin toplanmasını, bizim komendantımız və ofisdə Fəridə xanım adında bir qadın var idi, onların yığdığını düşünürəm. Şəxsən mən mənzilin çıxarışını Fuad bəyə vermişəm. Mən nə sənəd aparmamışam, nə də heç kəsdən imza toplamamışam. Bütün binanın sakinləri necə, mən də elə.

Onu da nəzərinizə çatdırım ki, hardasa 3 ay keçdikdən sonra mənə ofisdən Rauf bəy zəng edib dedi ki, Ədliyyə Nazirliyinə gedin,

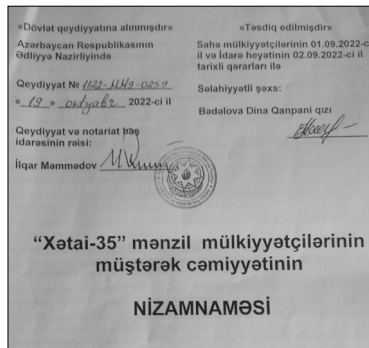
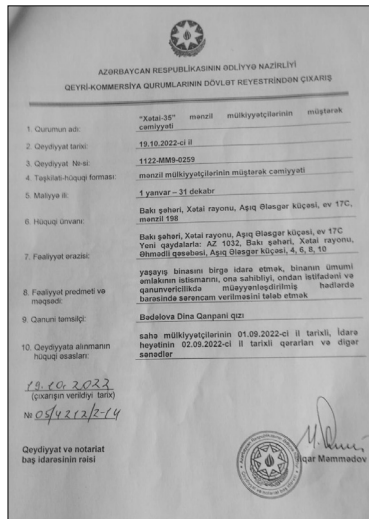
orada sənəd var, onu götürmək lazımdır. Dedi ki, Nərin Zamanova adlı xanıma yaxınlaşıb, sənədi götürün. Mən də təkməkmək üçün qonşumuz Sahib bəylə getdim. İlk dəfə idi ki, mən Ədliyyə Nazirliyinin Notariat xidmətinə gəldim. Aşağıdan həmin xanıma xəbər etdilər və o, bir bəylə yanıma gəldi və sənədi imzalamaq üçün mənə verdi. İmzalayıb sənədi götürəndən sonra orada mənə dedilər ki, artıq siz cəmiyyətdən ayrılmısınız, artıq ayın 1-dən fəaliyyətdəsiniz. Sual verdim ki, necə yeni, təhvil-təslim olmalı idi, binanın problemləri həll olunmalı idi? Dedilər xeyr, siz artıq ayın 1-dən fəaliyyətdəsiniz. Mən heç yerə getmədim, "peçat" da almadım, fəaliyyətə də başlamadım. Çünki mən belə bir məsuliyyətin altına girə bilməzdim. Yeni razılaşmadım. İradımı bildirdikdə isə mənə dedilər ki, bundan sonra heç bir təhvil-təslim olmayacaq, binanın problemləri necə var yarımcı qalacaq. Sonra nə vaxtsa düzələcəyini desələr də buna əməl etmədilər. Mən isə fikirləşirəm ki, imzaları toplayım və ləğv edim. Mən belə bir məsuliyyətin altına girə bilmərəm".

Bütün bunlarla yanaşı, "Şərq-Qərb Mülk" MMC-nin icraçı direktoru Elxan İsmayilov "Hürriyyət"ə açıqlamasında bildirdi ki, bina

2013-cü ildə tikilməyə başlayıb, 2018-ci ildə texniki istismar rəyi alıb. "Bina hazır olmasa dövlət qurumları bu rəyi bizə verməzdilər. Belə çıxır ki, şikayət təkdən deyil, həmçinin dövlət qurumlarından. Bina hazır olmasa 5-6 qurumun imzası, möhürü olmazdı. Fəvqəladə Hallar Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti və bir neçə qurumun təsdiqi ilə bina istismardan keçib.

O ki qaldı 1-ci mərtəbədə yerləşən obyektlərin satışına, obyektlərin satışı sakinləri narahat etməməlidir. Sahibkar həmin obyektlərin satışını, icarəsini özü bilər necə edəcək, hansı qərar verəcək. Kupçaların yığılıb sakinlərdən xəbərsiz "Xətai-35" mənzil mülkiyyətçilərinin müştərek cəmiyyəti yaranması haqqında olan fikirləri tamamilə yanlışdır. Necə ola bilər ki, mülkiyyətinin özü olmadan belə bir cəmiyyət yaradılsın?

O ki qaldı su çəninin yerinin

dəyişməsinə, ilk layihədə ola bilər ki, fərqli qeyd edilsin. Axı, mənzillərin tikilmə prosesi gedən zaman layihələr bir neçə dəfə dəyişdirilə bilər. Su çəninin yerini Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin Yanğından Mühafizə İdarəsi gəlib özü göstərir ki, burda tikilə bilər, ya yox. Yeni biz su çəninin yerini seçmirik. Bir daha nəzərinizə çatdırım ki, sizdəki ilkin layihədə. Mənzillərin tikiliyi zamanı layihələr dəfələrlə dəyişdirilə bilər. Hətta imkan dairəsində mən sizdən xəhiş edərdim ki, gəlib başqa sakinləri də dindirəsiniz və elə bir nəticəyə gələsiniz. Bina tam hazır vəziyyətdə sakinlərə təqdim olunub. Onları nə qane etmir, onu bilmirəm. Orada hazır olmayan bir təkməkmək obyektləridir", - deyərək E.İsmayilov bildirdi.

"Hürriyyət"

Eldəniz
QULİYEV

Dostlara vəsiyyətim

Dolamayın, söyməyin,
tənqid, təhqir, lağ
eləməyin onları...

Üzümü dostlara, əsasən də müxalifətə və digər demokratiya aşiq-lərinə tutubən vəsiyyət eləyirəm:

Yeganə xahişim də budur ki, bu qısa məktubu mən ölənən sonra açıb oxu-yarsınız.

Vəsiyyətimin, ya müxtəsər müraciətimin mətni-məğzi və məbədi isə budur:

"Ağzını açan kimi "quş buraxan", həmişə yalanlar deyib, üstəlik daima yaltaqlanan, bir nəfərin "malades"-i üçün üçün yüz minlərin nifrətinə qazanmağa razı olan, doydum deməyən təpəgöz sürüsüylə, habelə sinəsinə "avtobus müxalifəti" medalı yapışdırmış bəzi "dostlarla"... işiniz olmasın. Nə məmuruyla, (kaliberindən asılı olmayaraq), nə də ki, deputatı- meputatıyla! Onlara gülməyin. Dolamayın, söyməyin, tənqid, təhqir, lağ eləməyin onları...

Niyə?

Çünki-bunu yadda saxlayın!-vaxt gələcək, onlara heykəl yapacaqsınız, haqlarında minnətdarlıq və nostalji hisslərlə dolu məqalələr, esselər, kitablar yazacaqsınız.

Niyə?

İzah eləyirəm:

mən ölü, siz diri; çünki onlar, hazırda cəmi müxalifətin on illərlə eləyə bilmədiyini, yeni hakimiyyətin qansız-qadadız, rahat yolla dəyişməsinin təminatçısı rolunu ifa edirlər - öz yaltaq-yalaq çıxışları, yersiz və səfeh tərifi-namələri, ağap-paq yalanları və camaatın üzünə qıpqır-mızı dirəşmələriylə, acgözlük və əndazəsiz riyakarlıqları, qeyri-səmimi və ütlü saxtakarlıqları ilə!..

Onlar bütün bu naqis əməl və fəaliyyətləri ilə mövcud hakimiyyətin əsas sütunlarını o qədər laxladılar, laxladılar və laxladacaqlar ki... sonda hər şey uçub, dağılıb kəllə-mayallaq olacaq. Deməli, heç bir mücadiləyə, bihudə mübarizəyə, müvafiq olaraq, müxalifətə-zada da ehtiyac qalmayacaq...

Tak çto, müxalif qüvvələrinin 30 il ərzində düşər olduğu məhrumiyyətlərə, "demokratiya! demokratiya!" deyibən fəryad qoparan yüzlərlə fəalın təqib, təhdid olunmasına, dəyənək, şillə, qapaz yeməsi və şər-şəbədəylə tutulmasına, o cümlədən haqq-ədalət, demokratik açılış və insanların hüquq və azadlıqları haqda fundamental tələblərinə və s. bu kimi prinsipial nümunələrə də ehtiyac-filan qalmayacaq!.."

Bu qədər sadə və bunca bəsit!

Ötən gün "Hürriyyət"ın redaksiyasına müraciət edən Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Asif Məhərrəmov küçəsi (Şamaxinka), bina 50, mənzil 3-də yaşayan İdrak Hacıbaba oğlu Zülfüqarlı 4 fevral 2008-ci il tarixdə "Olimpus-Az" MMC-dən aldığı 79 kvadratmetrlik 2 otaqlı mənzilin dəyərini tam ödəsə də, indiyədək sözügedən mənzilin ona verilmədiyini bildirib.

Bu səbəbdən də Yasamal Rayon Məhkəməsinə müraciət etdiyini deyən şikayətçinin sözlərinə görə, məhkəmə onun xeyrinə qətnamə çıxarıb və işi icraya göndərmiş, lakin icra şöbəsi hələ də üzərində düşən vəzifəni yerinə yetirmir: "Mən 4 fevral 2008-ci il tarixdə "Olimpus-Az" MMC ilə mənzil tikintisi

"Şərurlu İsfəndiyar"dan daha bir şikayət: Vətəndaş 14 ildir halalca mənzilini ala bilmir

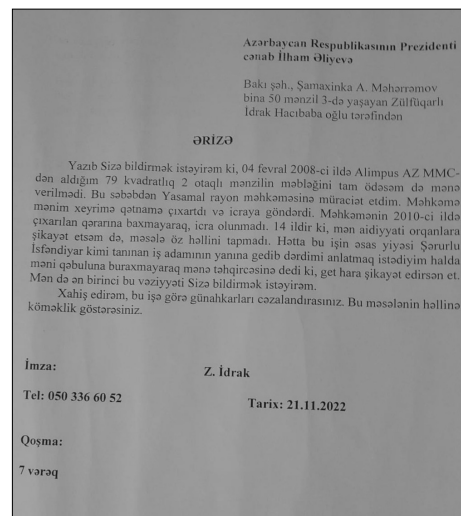
İdrak Zülfüqarlı: "'Olimpus-Az" MMC-yə 79 kvadratmetrlik 2 otaqlı mənzilin qarşılığında 47005 manat pul ödəmişəm, ancaq hələ də həmin mənzil mənə təhvil verilməyib"

haqqında müqavilə bağlamışam. Ölmədən bunu təsdiq edən bütün zəruri sənədlər, o cümlədən kassa mədaxil ordenin qəbzi mövcuddur. Həmin qəbzə qeyd olunur ki, "Olimpus-Az" MMC-yə 79 kvadratmetrlik 2 otaqlı mənzilin qarşılığında 47005 manat pul ödəmişəm. Lakin üzərindən 14 il keçməsinə baxmayaraq, hələ də həmin mənzil mənə təhvil verilməyib. Bununla bağlı Yasamal Rayon Məhkəməsinə müraciət etmişəm və mənim xeyrimə qətnamə çıxarılib. Belə ki, Yasamal Rayon Məhkəməsinin hakim Elçin Fırdin oğlu Qurbanovun sədrliyi ilə 19 sentyabr 2011-ci il tarixdə çıxardığı qətnamədə deyilir ki, iddiaçı qismində mənim - İdrak Hacıbaba oğlu Zülfüqarlının cavabdeh "Olimpus-Az" MMC ilə bağladığım 4 fevral 2008-ci il tarixli mənzil tikintisi haqqında müqavilə ləğv edilsin. Həmçinin, Cavabdeh "Olimpus-Az" MMC-dən sözügedən müqavilə üzrə ödənilmiş 47005 manat məbləğində pul alınaraq mənə verilsin. Lakin bu günədək məhkəmənin qərarı icra olunmayıb".

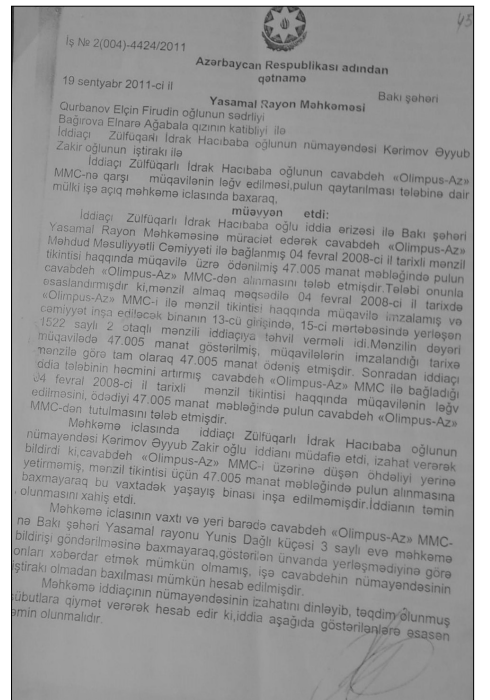
14 ildir ki, üzvləşdiyi problemin həlli məqsədiylə aidiyyəti orqanlara müraciət etdiyini vurğulayan İdrak Zülfüqarlı hələ də məsələnin öz həllini tapmadığını qeyd edib. Şikayətçi əlavə edib ki, bununla bağlı 21 dekabr 2021-ci il tarixdə Yasamal Rayon İcra Şöbəsinin böyük icra məmuru İsmayıl İsmayilov tərəfindən icra edilməyən və ya qismən icra edilmiş icra sənədinin məhkəməyə və ya digər orqana qaytarılması haqqında qərar qəbul edilib. Qərarda deyilir ki, Yasamal Rayon Məhkəməsinin 19 sentyabr 2011-ci il tarixli qətnaməsi icra edilmədən məhkəmə-

"İsfəndiyar Axundovun məni qəbula buraxmamaqla yanaşı, təhqircəsinə dedi ki, get hara şikayət edirsən et"

yə qaytarılsın. Gördüyünüz kimi, bununla da icra məmuru məhkəmənin qətnaməsini icra etməyib. İsmayıl İsmayilov bunu onunla əsaslandırır ki, aparılmış icra tədbirləri nəticəsində borclu "Olimpus-Az" MMC-yə məxsus hər hansı əmlak və gəlirlər müəyyən edilməyib: "Habelə "Olimpus-Az" MMC-nin faktiki olaraq fəaliyyət göstərmediyi və rəhbəri Qurbanov Rauf Novruz oğlunun 05.01.2012-ci il tarixdə Penitensiar Xidmətin müalicə müəssisəsində öldüyü nəzərə alınaraq icra sənədləri Yasamal Rayon Məhkəməsinə qaytarılıb".

Məlumat üçün bildirək ki, Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Məhkəmənin qərarı ilə "Olimpus-Az" MMC-nin rəhbəri Rauf Qurbanova 2010-cu ildə 11 il həbs cəzası verilib. İki il sonra isə o, həbsxanada dünyasını dəyişib. Deyilənlərə görə, sonradan tikinti maqnatı, "Şərurlu İsfəndiyar" kimi tanınan iş adamı İsfəndiyar Axundova məxsus "Şərur" MTK həmin binanın tikintisini davam etdirib. Həmçinin, o da qeyd olunur ki, İsfəndiyar Axundovun oğlu, "Qlobal Azəri" MMC-nin sahibi Mehdi Axundov "Olimpus-Az" MMC-nin ortağı olub. Görünür, elə bu səbəbdən də bir müddət sonra "Şərurlu İsfəndiyar"

"Olimpus-Az" MMC-ni "Şərur" MTK-ya birləşdirib. Lakin buna baxmayaraq, İdrak Zülfüqarlı kimi yüzlərlə vətəndaş hələ də halalca mülklərinə sahiblənmə bilmirlər.

Sonda İdrak Zülfüqarlı onu da əlavə edib ki, üzvləşdiyi problemin həlli məqsədiylə iş adamı İsfəndiyar Axundovun qəbuluna düşmək istəsə də, buna nail ola bilməyib: "O, məni qəbula buraxmamaqla yanaşı, təhqircəsinə dedi ki, get hara şikayət edirsən et. Odu ki, "Hürriyyət" vasitəsiylə Prezident İlham Əliyev başda olmaqla, aidiyyəti qurumlara müraciət edir, onlardan məsələnin həllində köməklik göstərmələrini, günahkarların cəzalandırılmasını xahiş edirəm".

"Hürriyyət"

P.S. Məsələ ilə bağlı yazıda adıçəkilən şəxslərin də mövqeyini işıqlandırmağa hazırıq.

22 yaşlı Məhsa Əmininin qətlilə bağlı bu il sentyabrın 16-dan molla rejimi əleyhinə ölkəni bürüyən etirazlar başlayandan İran hakimiyyəti 60-dan çoxu yeniyetmə və uşaq olmaqla 440 etirazçını qətlə yetirib.

Rəsmi məlumatlara görə, 1850 nümayişçi həbs edilib, lakin polis daha 3212 nəfərin saxlandığı yeri gizli saxlayır. İran İslam Şurası 20 etirazçıya ölüm hökmü çıxarıb. Ən azı 227 etirazçı "Allahın iradəsinə qarşı çıxmaq" ittihamı ilə məhkəməyə verilib.

Bu arada, İranın 156 şəhərində hökumət əleyhinə mitinqlər və nümayişlər davam edir ki, onların fəal iştirakçıları ölkənin 14 universitetinin tələbələridir.

İranda fəal narazılığın ifadəsi ilə yanaşı, passiv etiraz da baş verir: ölkənin küçə və meydanlarında hicabsız qadınların sayı hər gün daha da artır. Bu fakt isə bəzi məmurları hiddətləndirir. Belə ki, parlamentin Məhkəmə-Hüquq Komissiyasının rəhbəri Musa Qəzənfərəbadi təhlükəsizlik qüvvələrini etirazlar başlayandan bəri məcburi hicab taxmaq qanununu pozan bütün qadınların kimliyini müəyyən etməyə və onları həbs etməyə çağırıb.

Musa Qəzənfərəbadi yumruqlarını silkeləyərək parlamentdə hicabsız qadınları sərt şəkildə cəzalandırmağı tələb edəndə, Tehranın 6 rayonunda "Xamneyiye ölüm", "Lənət olsun diktator", "Qadın, həyat, azadlıq" və s. şüarlar ilə etiraz aksiyaları keçirilib. Ən kütləvi etiraz aksiyaları İsfahan, Qəzvin, Buşehr, Rəşt, İlham, Məşhəd və digər şəhərlərdə baş verib.

İranda etirazlar küçə döyüşləri ilə əvəz olunur

İran təhlükəsizlik qüvvələri nümayişçilərə qarşı silah tətbiq etməkdə davam edir

"Görünür, bundan sonra İslam Respublikasında dəfn mərasimində nə molla, nə də Quran oxunacaq..."

Misli görünməmiş vətəndaş itaətsizliyinin iştirakçıları əfsanəvi aktyor Bəhrüz Vüsuqi və rejissor Mirvarid Kaşıandan tutmuş, hicablarını atıb demokratik inqilaba qoşulan yazıçılara, musiqiçilərə, sənətçilərə qədər İranın mədəni elitasının aktiv dəstəyi ilə cəsəretlənirlər.

Əfsanəvi aktyor Bəhrüz Vüsuqi etirazlara dəstək verib

Bu arada İran təhlükəsizlik qüvvələri nümayişçilərə qarşı silah tətbiq etməkdə davam edir. Polis Tehranın "Teatr" metro stansiyası yaxınlığında, həmçinin Cəfərabad və Təkebədə nümayişçilərə atəş açıb.

İranın hər yerində etirazçılar Bəsic milis komandirlərinin qərar-gahını və evlərini molotov kokteyli ilə yandırmağa davam edir. Saqaci, İlham, Səbzevar, Rəvanşəhr, Sarı şəhərlərində təhlükəsizlik qüvvələrinin qərar-gahı tamamilə yandırılıb, Məşhəddə isə etirazçı-

lar Bəsicçilərin avtobuslarını yandırb.

Nəhəng zavodların, şirkətlərin və ticarət şəbəkələrin işçiləri də tətillə qoşulmaqdadırlar.

Qeyd edək ki, İsfahan, Senandej, Mahabad, Bənai, Saqqız, Piranşəhr, Kamiyaran, Bukan, Mərvan, İcaqd və Urmiya şəhərlərində sənaye müəssisələrinin işçiləri bir neçə gündür tətillə edirlər.

İran xalqı teokratiyanı dəyişdirir

İran şəhərlərinin küçələrində gənclər mollaların başındakı türbanları qoparmaqda, hicab və din xadimlərinin paltarlarını yandırmaqda davam edirlər.

İranlı politoloq Naqi Mahmudi bildirib ki, İranda ruhani təbəqəni cəmiyyətdən tamamilə təcrid etmək prosesi gedir. Mollaları sadəcə olaraq cəmiyyətdən sıxışdırıblar. İza şəhərində nümayişdə öldürülən 10 yaşlı Kiyan Pirfelekin anasının oğlanın məzarı başında

Quran oxunmasını qadağan etməsi bununla bağlı əsas faktıdır. "Görünür, bundan sonra İslam Respublikasında dəfn mərasimində nə molla, nə də Quran oxunacaq", - deyə Mahmudi deyib.

10 yaşlı Kiyan Pirfelek anası ilə birlikdə qətlə yetirilib

Politoloqun sözlərinə görə, aksiyalar əsasən gecə saatlarında keçirilir. Gənclər tonqal yandırır, küçələri bağlayır, hökumət əleyhinə şüarlar səsləndirirlər. Cavanrud, Dehgyulan, Piranşəhr və Müşaviyyə kimi əyalətlərin şəhərlərində təhlükəsizlik qüvvələri ilə şiddətli toqquşmalar baş verib. SEPAH bu şəhərlərə zirehli maşınlar və əlavə hərbi dəstələr yeridib. Təkcə son üç gündə təhlükəsizlik qüvvələri ilə toqquşmalarda 30 nümayişçi həlak olub.

Aksiyaların birbaşa iştirakçılarından əlavə, hakimiyyət etirazlara dəstək verən mədəniyyət nümayəndələrini həbs etməyə başlayıb. Belə ki, İran kinosunun bir neçə aktrisası, o cümlədən məşhur aktrisa Katayun Rihani, həmçinin bəstəkar Əbülfəz Əbdülmaili və başqaları saxlanılıb.

Mahmudi qeyd edir ki, iranlılar BMT İnsan Haqları Şurasının xüsusi sessiyasında İslam Respublikasında baş verən qətl və repressiyaların araşdırılması üçün müstəqil beynəlxalq komissiyanın yaradılması barədə qəbul edilmiş qərarı ümidlə qarşılayıblar.

BMT-nin İnsan Haqları üzrə Ali

Komissarı Volker Türk BMT Şurasında çıxış edərək, təhlükəsizlik qüvvələrinin, xüsusilə İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu və Bəsic qüvvələrinin etirazçılara qarşı həqiqi güllə, gözyaşardıcı qaz və dəyənəklərdən istifadə etdiyini vurğulayıb. Türk israr edir ki, "lazımsız və qeyri-mütənasib güc tətbiqi" dayandırılmalıdır.

Türk Şuraya müraciət edərək, "Ölkədə baş verənləri görmək məni

"Ən azı 15 min insan həbs edilib və İran rejimi indi məhbusları ölüm cəzası ilə hədələyir.

Bəs nə üçün?

Sadəcə ona görə ki, bu qadınlar, kişilər və uşaqlar ləyaqətlə və ayrı-seçkilik olmadan yaşamaq istəyirlər"

ağrıdır" deyib: "Küçələrdə öldürülən uşaqların, döyülən qadınların şəkillərini gördüm. Mən ölümə məhkum edilmiş insanları görmüşəm".

Xüsusi iclası çağıran Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Burbok isə bildirib:

"Ən azı 15 min insan həbs edilib və İran rejimi indi məhbusları ölüm cəzası ilə hədələyir. Bəs nə üçün? Sadəcə ona görə ki, bu qadınlar, kişilər və uşaqlar bizim hamımızın istifadə etmək istədiyi hüquqlardan istifadə etmək, ləyaqətlə və ayrı-seçkilik olmadan yaşamaq istəyirlər".

Qeyd edək ki, Pakistan, Venesuela, Ermənistan, Çin, Kuba və Eritreya İranda qətl və repressiya faktlarını müəyyən edən komitənin yaradılması haqqında qətnamənin əleyhinə səs verib.

Hazırladı: KƏNAN

Rusiyada afrikalı tələbələr "Vaqner" dəstəsinə cəlb edilir

Rusiyada afrikalı tələbələr "Vaqner" özəl hərbi şirkətinə (ÖHŞ) cəlb edirlər və imtina etsələr, onları təqaüddən məhrum edəckləri və ya təhsilin qiymətini artıracaqları ilə hədələyirlər.

Bu barədə "The Daily Beast" nəşri məlumat yayıb. Jurnalistlər Rostov-na-Donudakı Cənub Federal Universitetinin afrikalı tələbələri ilə söhbət ediblər. Onlar deyirlər ki, təhsil müəssisəsinin nümayəndələri tələbələri 3-5 min dollara "Vaqner" ÖHŞ-yə və ya Rusiya ordusuna qoşulub Ukraynaya döyüşməyə getməyə razı salmağa çalışıblar.

"Yataqxanamızda bizi qarşılayan üç məmur bizi Rusiya üçün döyüşməyə razı salmağa çalışdılar. Onlar dedilər ki, biz Ukrayna-

da qısa müddət döyüşə, bu qədər pul qazana, sonra Rusiyaya qayıdaraq təhsilimizi davam etdirə bilərik. Bəzi afrikalıların artıq Ukraynada döyüşdükleri və yaxşı pul qazandıqlarını dəfələrlə xatırladıblar", - tələbələr bildiriblər.

İmtina edildiyi təqdirdə tələbələr təhsil haqlarının artırılması və ya təqaüdlərin itirilməsi ilə hədələnilir. Bundan əlavə, Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin (FTX) əməkdaşları da onları orduya cəlb etməklə məşğul olurlar.

Eks-prezident Mixail Saakaşvilinin Gürcüstana qayıdışını analitiklər onun ən böyük və həтта ölümcül səhvi adlandırırlar. İddia olunur ki, bu səhv Gürcüstanın ən böyük müxalifət partiyasını “vurmaqla” yanaşı, onun üçün də faciəyə çevrilib.

Xatırladaq ki, ötən il oktyabrın 1-də Gürcüstan telekanalları eks-prezident Mixail Saakaşvilinin Tiflisdə saxlanmasını əks etdirən kadrlar yayımladı. Kadrlarda 8 il sonra Gürcüstana qayıdan Saakaşvilinin iki polis tərəfindən əli qandallı halda aparıldığı, eks-prezidentin isə gülmədiyi əks olunurdu.

Artıq bir ildən çox vaxt keçsə də, Gürcüstan tarixində “Qurucu David”dən heç də az iz buraxmayan “Qurucu Mişa” hələ də həbsdədir. Lakin o, həbsxanada deyil, bir neçə ay əvvəl köçürüldüyü klinikada saxlanılır.

M.Saakaşvili “Facebook” səhifəsində mütəmadi olaraq Ukraynadakı hadisələri və müharibəni şərh edir. O, artıq Tiflis Şəhər Məhkəməsində davam edən proseslərdə müttəhimlər kürsüsündən əvvəlki kimi uzun-uzadı çıxışlar etmir, həтта əksər hallarda prosesə də qatılmır. Səbəb onun səhhətidir. Yaxınları onun sağlq durumunun günbəgün pisləşdiyini deyirlər. Onlar yeganə çıxış yolunu Saakaşvilinin müalicə üçün xaricə transferində görürlər.

Bu arada, xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə məhkəmə-tibbi ekspertizası keçirən “Empatiya Mərkəzi” qeyri-hökumət təşkilatı Saakaşviliyə həbsdə saxlanılması ilə bir araya sığmayan ciddi diaqnozlar qoyub.

Tiflisdə aksiya

Artıq xəbər verdiyimiz kimi, noyabrın 20-də həkimlər, eks-prezidentin qohumları, müxalifət nümayəndələri və onun tərəfdarları hökumət binası qarşısında toplaşaraq Saakaşvilinin xaricə müalicəyə göndərilməsini tələb ediblər.

“O, hərəkət edə bilmir, köməkçi vasitələrdən istifadə edərək hərəkət edir və üç qaşıqdan artıq yeyə bilmir. Yəni kritik vəziyyətə gətirilib. Artıq vaxt yoxdur, Mixail Saakaşvili üçün saniyəölçən yanıb”, - deyə onun aksiyada çıxış edən tərəfdarlarından biri, həkim Levan Peradze bildirib.

Həkim “Gürcü arzusu” isə bildirir ki, Saakaşviliyə lazımi və vaxtında tibbi yardım göstərilir. Ədliyyə naziri Rati Breqadze “İmedi” teleşirkətinin əfirində Saakaşvilinin vəziyyəti ilə bağlı sualı cavablandırarkən deyib ki, qoy həkimlər bu haqda danışsınlar, amma Saakaşvili reanimasiyada deyil, terapevtik şöbədədir və hər gün qonaqlar qəbul edir.

Qeyd edək ki, noyabrın 20-də keçirilən aksiyada eks-prezidentə yaxın həkimlər, müxalifət nümayəndələri və onun tərəfdarları Saakaşvilinin xaricdə müalicə olunmasına şərait yaradılmasını tələb ediblər.

“Ölümcül səhv”

Xatırladaq ki, Mixail Saakaşvili ötən ilin payızında Gürcüstana qayıtmazdan əvvəl “Facebook”-da bu barədə videomüraciət yerləşdirdi. Həkim partiya əvvəlcə onun qayıdışı ilə bağlı istehza ilə danışdı və videomüraciətləri saxta adlandırdı. Lakin sonradan Gürcüstanın baş naziri eks-prezidentin Tiflisdə saxlanıldığını açıqladı. Beləliklə, Saakaşviliyə qarşı irəli sürülən ittihamlara yenisi əlavə edildi: “sərhədi qanunsuz keçmək”.

Saakaşvilini kimlər ölümə məhkum edib?

Və yaxud eks-prezident hansı səhvlərinə görə “Gürcü arzusu”nun girovuna çevrildi?

Zəhərlənmə iddiası

Məlumat üçün bildirək ki, Saakaşvili Gürcüstanda bir neçə cinayət işi üzrə ittiham olunur. Onlardan ikisi üzrə o, Gürcüstana qayıtmazdan əvvəl qiyabi olaraq altı il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Özü isə ona qarşı irəli sürülən bütün ittihamları uydurma və siyasi xarakterli hesab edir. Mişa özünü “Putinin məhbusu” adlandırır və həbs olunduqdan sonra aclıq aksiyasına başlayıb və yalnız 50 gündən sonra bu aksiyanı dayandırmağa razılaşıb. Bu ilin fevralında Saakaşvili adekvat tibbi yardım tələbi ilə yenidən aclıq aksiyasına başlayıb və 20-ci gündə bunu dayandırıb.

Həbsdə olduğu müddətdə o, bir neçə yer dəyişib. O, əvvəlcə Rustavi şəhərindəki həbsxanaya yerləşdirilib, oradan Tiflisin kənarındakı həbsxanaya aid xəstəxanaya, sonra isə Qori şəhərindəki hərbi hospitala köçürülüb.

Ötən il dekabrın sonunda o, yenidən Rustavi həbsxanasına qaytarılıb, bu ilin mayında isə hazırda olduğu “Vivamed” klinikasına köçürülüb.

Saakaşvilinin yaxınları və vəkllərinin sözlərinə görə, o, tibb müəssisəsində saxlanılsa da, xəstəliklərinin siyahısı getdikcə artır. Belə ki, günbəgün arıqlayır, zəifləyir, yeriməkdə çətinlik çəkir, sol qolundan istifadə edə bilmir. Bundan əlavə, onun yüksək hərarəti olur.

Eks-prezidentin anası Giulio Alasaniyanın sözlərinə görə, bu yaxınlarda oğlunun xəstəliklər siyahısına vərem diaqnozu da əlavə edilib. Lakin həkimlər müalicəyə başlamır, çünki bu, digər xəstəliklərin daha da ağırlaşmasına səbəb ola bilər.

İndi hüquqşünaslar məhkəməyə müraciət etmək üçün gürcü və xarici ekspertlərin imzalayacağı “Empati” Mərkəzinin yekun rəyini gözləyirlər. Diaqnozlardan və onların şiddətindən asılı olaraq, onlar Saakaşvilinin həbsdən azad edilməsini və ya həтта cinayət işinin təxirə salınmasını tələb etmək niyyətindədirlər.

Noyabrın 18-də “Empati” Mərkəzi Saakaşvilinin səhhəti ilə bağlı hesabat üzərində işin başa çatdığını elan edərək, onun təcili tam diaqnostika və müalicəyə ehtiyacı olduğunu qeyd edib.

“Bu, 188 səhifəlik rəy, üstəgəl 60 səhifəlik xarici ekspertlərin rəyi və 2900 səhifəlik sübutdur. Bütün bunlar tərcümə olunur və xarici həmkarlara göndəriləcək ki, onlarla tam konsensus olsun. Bundan sonra vəkllər və hüquq müdafiəçiləri ilə məsləhətləşmələr aparılacaq. Çünki sənədlərdə

kalı ekspertlərdən izahat gözləyir.

Saakaşvilinin vəkllərindən biri Valeri Qelbaxiani bəyan edib ki, eks-prezidentin zəhərləndiyini güman etmək üçün əsaslar var.

Gürcüstana yol

Saakaşvili ikinci prezidentlik müddəti başa çatdıqdan sonra Gürcüstanı tərk etməsinə baxmayaraq, son illərdə ölkənin siyasi arenasında əsas fiqurlardan biri olaraq qalır. Burada onun çoxlu tərəfdarları var

təkcə onun səhhətindəki problemlərdən deyil, həm də ona qarşı təcavüz və qeyri-insani rəftardan bəhs edilir”, - deyə prosesdə iştirak edən ekspert, nevroloq Otar Toidze deyib.

“Saakaşvilinin xaricə müalicəyə göndərilməsi xahiş deyil, tibbi etika və elmin tələbidir. Çünki o, Gürcüstanda lazımi müalicəni ala bilməyəcək”, - deyə Toidze iddia edir. Nevroloq Saakaşvilinin səhhətinin pisləşməsinə dörd pillənin olduğu pilləkənlərlə yuxarı qalxmaqla müqayisə edir. Deyir ki, dördüncüsü ölümdür: “Mixail Saakaşvili artıq ayağını qaldırır və dördüncü pilləni keçmək üzrədir”.

Saakaşvilinin anası Giulio Alasaniyanın sözlərinə görə, toksikoloji analizin nəticələrində tallium, barium və gümüş su kimi maddələr sadalınıb və yaxınları bununla bağlı ameri-

lələri canlandıracaq və ciddi çıxışlara səbəb olacaq, bu da öz növbəsində siyasi dəyişikliklərə gətirib çıxaracaq. Amma məlum oldu ki, müxalifətdə olan hər kəsdən daha çox tərəfdarı olsa da, bu hakimiyyəti dəyişmək üçün kifayət deyil”, - politoloq Gia Nodia BBC-yə bildirib.

Qeyd etdiyimiz kimi, Saakaşvili Gürcüstanın siyasi arenasında əsas fiqurlardan biri olaraq qalsa da, bu ilin iyulunda vəklləri onun artıq siyasətlə maraqlanmadığını bildiriblər.

“O, Gürcüstan telekanallarına baxmır və tamamilə Ukrayna telekanallarına keçib. O, Gürcüstandakı siyasi vəziyyətlə maraqlanmadığını deyir və bununla bağlı heç kimlə əlaqə saxlamır”, - Saakaşvilinin vəkllərindən Valeri Gelbaxiani bildirib.

“Atam bura gəlməyin səhv olduğunu başa düşür, bir neçə dəfə ondan eşitmişəm. Düşünürəm ki, bunu başa düşüb, gəlməməli olduğunu düşünür. Bu gün onun prioriteti

yalnız sağ qalmaq və sağlam qalmaqdır”, - bunu isə eks-prezidentin oğlu Eduard Saakaşvili deyib.

Tərəfdarları prezidentə inanırdı, amma...

Yeri gəlmişkən, Saakaşvili tərəfdarlarının prezidentin onu əfv edəcəyi ilə bağlı ümidləri də özünü doğrultmadı. Salome Zurabişvili artıq bunu heç vaxt etməyəcəyini bildirib. BBC-yə müsahibəsində o, Saakaşvilini əfv edə bilməyəcəyini bildirib. Buna səbəb kimi, məhkəmə prosesinin hələ yekunlaşmadığını göstərib.

Prezidentin sözlərinə görə, o, həkimlərin qərarını diqqətlə izləyir və hesab edir ki, Saakaşviliyə xaricdə əlavə müalicə almaq imkanı verilməlidir, lakin belə bir qərar məh-

kəmənin səlahiyyətindədir.

Son günlər Saakaşvilinin azad edilməsi ilə bağlı çağırışlar getdikcə beynəlxalq platformalardan və Qərbi siyasətçilərdən eşidilir. Bəzi politoloqların fikrincə, Gürcüstanın Avropa ittifaqına namizəd statusu alması Saakaşviliyə olan münasibətdən çox asılıdır...

Hazırladı: RƏŞAD

P.S. Onu da qeyd edək ki, dünən Gürcüstanın sabiq prezidenti, hazırda həbsdə olan Mixail Saakaşvilinin tibbi analizləri zamanı onun orqanizmində civə və ağır metallarla yanaşı, yüksək miqdarda arsen olduğu üzə çıxıb. “Mta-vari” telekanalı xəbər verir ki, bunu Saakaşvilinin vəkili Şalva Xaçapuridze deyib.

*Söyüşün, ey nəciblər, söyüşün,
Fəxri-millət ədiblər, söyüşün!
Söyüşün, görsənə şücaətiniz,
Söyüşün, vazeh ola qeyrətiniz,
Söyüşün, kəşf ola nəcabətiniz,
Söyüşün artıq ola hörmətiniz.*

*Çünki yoxdur bir özgə zəhməti-
niz,
Həcv satmaq olub ticarətiniz.
Pul qazanmaq olarsa niyyətiniz,
Gərək hökmən ola rəqabətiniz.
Söyüşün, ey nəciblər, söyüşün,
Fəxri-millət ədiblər, söyüşün!*

*Yazılar aləmin bazar eləyin,
Ərsəni bir-birinə dar eləyin,
Bir-birin səhnədən کنار eləyin,
Nə xəcalət çəkin, nə ar eləyin.*

Bu misralar uzun illər sovet ideoloqları tərəfindən qəsdən ləkələnmiş, arzu olunmaz şəxs elan edilmiş rəhmətlik Səməd Mənsurun şeirindəndir. Elə bil bu gün yazılıb.

Çox hörmət etdiyim qəzetin səhifələrində özlərini ürfədan sayan bezi qələm sahiblərinin gədasayağı çəkişmələrindən danışmaq istəməzdim. Amma bezi vəqiələr məni dillənməyə məcbur etdi. Söhbət özlərini aliməqam, alinəsəb hesab edən Əkrəm Əylislidən və Anardan gedir. Bu ağaların hər iki kommunist partiyası və Sovet hökumətinin gündəlik atalıq qayğısı sayəsində həyatda məstkam olublar. Kitablari çap olunub, vəzifə qazanıblar, yeddi arxalarını xubca təmin ediblər, istədikləri məmləkətlərə başmaq seyrinə çıxıblar, qeyrətli, əli qabarlı insanların yuxularına belə girmədiyi eyş-işrəti görüblər, əsası da bütün rejimlərdə də dil tapa biliblər. Nə onda, nə indi biz bədbəxtlər kimi nə dərman dərdi çəkiblər, nə çörək. Köhnə kişilər demişkən, aşıqları daima alçın durub, amma simasız yaltaqların köməyi ilə özlərini həmişə azadxah, təmənnasız fədai kimi gözə soxmağı bacarıblar.

Neçə-neçə istedadlı insan tanıyırdım ki, bir kitabını plana sala bilmədi, əzab içində dünyadan getdi. Nə ədəbiyyat bonzlarından, nə də partiya orqanlarından kömək görmədilər. Bəzisi də bəxti gətirəndə balaca bir kitab çap etdirə bilirdi, sonra yenə də qapılar üzünə bağlanırdı. Anarlar isə korluq çəkmirdilər. Bütün nəşriyyat və kinostudiyaların qapıları üzrlərinə açıq idi. Nə zibil ortaya qoysaydılar keçirdi. Bunu hamı göürdü və heç kim də danışmırdı. Mərkəzi Komitənin himayəsi altında olanlara zaval yox idi.

“Daş yuxular” kimi bağışlanılmaz bir qələti ortaya qoyana qədər Əkrəm ağanın da işi “xod” gedirdi. Mən hələ indiyə qədər bu əsrarı qana bilmədim, ilin, günün bu vaxtında “Daş yuxular” kimi mənfur bir paskvili yazmaq bu qədər vacib idi? Kim Əkrəmin üzərinə silah çəkib yazmağa məcbur

Natavanınının təhqir edilmiş məzarı...

...Yaxşısı budur bunun qisasının alınması barədə düşünək

etmişdi?

...Bəli, qələbəmiz göz qabağındadır. Amma nəyin bahasına? Axı ölkənin az qala yarısı, özü də ən məhsuldar, ən gözəl əraziləri yerlə yeksandır. Heç kimdən, heç nədən çəkinmədən deyirəm, Ramiz Mehdiyevin şəbəkəsi, milyardlar, milyonlar qamarlamış,

rüşvətin tüğyanının görən zəhmətkeş hara?

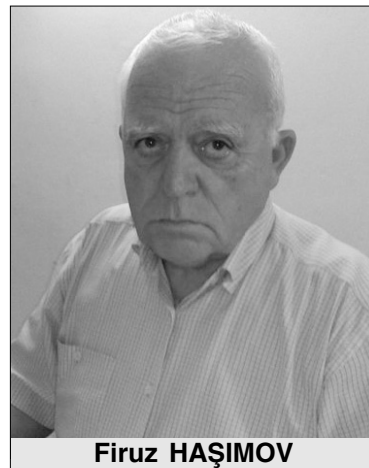
Bizim iqtidarın əlinin altında azğınlaşmış harın məmurun, poqonlu quldurun mənən şikəst etdiyi, daha heç nəyə inanmayan sadə insanlarla danışa bilən, dərdlərinə həyan olan söz sahibi, abırını qoruya bilmiş sənətkar da yoxdur.

...Bəli, qələbəmiz göz qabağındadır. Amma nəyin bahasına? Axı ölkənin az qala yarısı, özü də ən məhsuldar, ən gözəl əraziləri yerlə yeksandır. Heç kimdən, heç nədən çəkinmədən deyirəm, Ramiz Mehdiyevin şəbəkəsi, milyardlar, milyonlar qamarlamış, hazırda da onları itirməmək xatirinə istənilən düşməne satılmağa hazır olan böyük banda məhv edilməyincə bizim rahat yatmağa haqqımız yoxdur...

hazırda da onları itirməmək xatirinə istənilən düşməne satılmağa hazır olan böyük banda məhv edilməyincə bizim rahat yatmağa haqqımız yoxdur. Əsl Xirosimaya döndərilmiş şəhərləri, qəsəbələri, kəndləri təzədən tikmək, dirçəltmək halva deyil! Sovet hökuməti dağıdılmış məskənləri, müəssisələri bərpa edəndə çox əziyyət çəkmədi. Onun əlinin altında yüz minlərlə komso-molçunu, adi fəhləni qəpik-quruşa işlədə bilən idarə sistemi vardı. Tikintidə ayaqlarla yaşı beton tapdalayan, əlcəyin, müvafiq ayaqqabının nə olduğunu bilməyən, amma hökumətə inamı olan fəhlə hara, indi tamam başqa mühitdə yaşayan, məmurlara inanmayan,

Otuz ildir ki, ölkənin böyük rəssamlar, heykəltaraşlar ordusu bütün milləti sarsıda bilən birt barelyef, heykəl, ya da bətal janrda bir tablo da ortaya qoymayıb. Yarım əsr ərzində Anar ağanın mənsub olduğu dəstə mədəniyyətimizdə istədiyini elədi. “Babək”, “Nəsimi”, “Yeddi oğul istəram”, “Dəli Kür”, “Nizami”, “26 lar” və adlarını unutduğum neçə-neçə filmin zay məhsul olduğunu demək üçün Oksfordu qurtarmaq lazım deyil.

Bunların təriflənməsi də yuxarının əmrinə əsasən baş verirdi. Yəni, biz icazə vermişik, bəyənmişik, zəhmət çəkin oturun və başlayın mədhnəməni deməyə. Sonra sözə baxanlara fəxri adların verilməsi başla-

Firuz HAŞİMOV

yadı.

...Bərpa pərdəsi altında ermənilərdən təşkil olunmuş briqadalar daha o abidə qalmadı onu tanınmaz günə salmasınlar. İstər Bakıda, istər rayonlarda hər şey göz qabağında baş verdi. Bir nəfər deyə biləmi ki, Əkrəm Əylisli, Anar qəzəbli səslərini qaldıraraq mədəniyyətimizin düşmənlərinin üzərinə gediblər?

Cənnət Səlimova adlı bir “rejissor” daha o həqarət qalmadı ki, Mirzə Cəlilin məşhur əsərinin başına gətirməsin. Bu xarabada Anar o yana, onun üzəngi tutanları, Əkrəm Əylisli də dillənmədilər.

...Bu gün ayın 23-dür (Yazı həmin tarixdə qələmə alınıb - red.). Üzeyir bəyin vəfatı günü. Ev muzeyində kollektiv öz gücünə yaxşı xeyrat süfrəsi açır və gözləyir... Heydər Əliyev Litseyinin şagirdlərindən baş-

qa gələn yoxdur... Ekranlarda baş-beynimizi aparan “vətənpərvər” şair və yazıçılardan biri də gözə dəymir. Anar ağa, nə olardı şamı-şəhər hüzurunuzda əmrinizə müntəzir duran təştidarlarını, rükabdarlarını götürüb o kişinin ev muzeyinə gəlsəydiniz, dünya dağılardı. Bu birinci dəfə deyil, bu son illərdə ən vacib tədbirlər keçiriləndə belə muzeyə gələnlərin içində mən bir tanınmış şəxs görməmişəm.

...Məxləs, Anar ağa, sözü mənizdir, Əkrəm Əylisli ilə münasibətinizin mənə dəxli yoxdur. Hələ “Daş yuxulardan” çox-çox əvvəl Əylisli cənablarına ümumiyyətlə rəğbət yox idi. Doğma Bakımın küçələri qana bələndə sizin aradan çıxmağınızı unuda bilmirəm. Nə İlyə Erenburq kimi publisist oldunuz, nə Konstantin Simonov kimi odlu-alovlu cəhbələrdə döyüşən əsgərlərin arasında göründünüz, yaradıcılığınızda kimlərdən bəhrələnmisiniz, kimlərin əsərlərindən nələri əxz etmişiniz, bu da mənim üçün maraqlı deyil.

Kitabxanamda sizin zəhmətiniz sayəsində buraxılmış iki cildlik gözəl kitab var: “Min beş yüz ilin oğuz şeiri” Antologiya. Ağır sağalmaz xəstəyəm, 85 yaşım var, bəzən təsəlli tapmaq üçün bu Antologiyaya dərin hörmət hissi ilə əl uzadıram, bu anlarda nələr çəkdiyimi bir Allah bilir. Bu misilsiz kitabın üreymizdə oyatdığı pak, ulvi hisslərə Siz də hörmət edin. Kin-küdrətimiz, nifrətimiz, qəzəbimiz bir hədəfə yönəlməlidir. Təcrübəli dünya görmüş bir ziyalı kimi gözəl bilirsiniz ki, nə qisas axıra qədər alınıb, nə də düşmənlərimiz ram olublar, cılız hisslərə uyub cəngi-məğlubə aparmaq ancaq naqislərin işidir.

Lap axırda bunu deməsəm olmayacaq, Anar ağa, Azərbaycanca elə qeyrətmənd adam tapa bilməzsiniz ki, Rəfi-bəylərin adı çəkiləndə, bağır basıb bu gözəl nəsillə ehtiramını bildirməsin.

Hamı bilir ki, bizim kübar təbəqənin iftixarı sayılan bu nəslin nümayəndələrini kommunist rejimi 70 il inadkarlıqla təqib edib, onları bir-bir məhv edib. Elə bu şərəfli nəsillə dərin ehtiram bəslədiyimizə görə artıq-əskik eləmədən söhbəti burada bitirirəm. Arifə bir işarə bəsdür.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi

Bugünlərdə ADA Universitetində baş tutan "Orta Dəhliz boyunca: geosiyasət, təhlükəsizlik və iqtisadiyyat" mövzusunda beynəlxalq konfransda çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 7 dekabrda Brüsseldə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla nəzərdə tutulan görüşün keçirilməyəcəyini qeyd edib. Ölkə başçısı buna səbəb kimi Ermənistan tərəfinin görüşdə Fransa prezidenti Emmanuel Makronun da iştirak tələbini irəli sürməsinə göstərilib.

Prezident onu da əlavə edib ki, Praqa görüşündən bir həftədən də az sonra Fransa prezidenti Makron müsahibəsində Azərbaycanı tənqid edib və bizi törətmədiyimiz işlərdə ittiham edib: "Daha sonra Fransa Senatının tamamilə qəbul edilməz və təhqiredici məlum qətnaməsi qəbul olundu. Fransa Milli Assambleyasının daha bir anti-Azərbaycan qətnaməsi qəbul etməsi də gözlənilir. Bunun ardınca Fransanın Frankofoniya Sammiti vasitəsilə bizə qarşı hücum cəhdi oldu. Bu, qəbul edilməzdir, çünki Frankofoniya humanitar təsisatdır. Qətnamənin mətninin Fransanın Ermənistanla birgə hazırladığı, ittiham və uydurma dolu ilk versiyası Azərbaycan tərəfində var. Lakin bizim tək cəhdi Qoşulmama Hərəkatında deyil, Avropada da dostlarımız var. Beləliklə, bu anti-Azərbaycan qətnaməsi formallıqdan başqa bir şey deyil. Bütün bunlar nəzərə alınsa, aydındır ki, Fransa sülh danışıqlarında iştirak edə bilməz. Bu bizim deyil, onların günahıdır. Çünki heç vaxt nə ABŞ, nə də Rusiya rəsmi səviyyədə tərəfkeşlik etməyib. Bu o deməkdir ki, 7 dekabr görüşü baş tutmayacaq və biz digər alternativləri nəzərdən keçirəcəyik".

Bu arada, onu da nəzərinizə çatdırmaq ki, Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi haqlı olaraq Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığına etiraz edərək, Qarabağ iqtisadi rayonunun "Dağlıq-Qarabağ ərazisi" kimi qeyd edilməsinin yolverilməz olduğunu bəyan edib: "Azərbaycan Respublikası ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığının diqqətinə bir daha çatdırırıq ki, müvafiq məlumatlarında yanlış məntəqələrimizin adlarının onlara göndərilən rəsmi sənədlərdə qeyd olunan düzgün toponimlərlə ifadə edilməsi zəruridir. 27.11.2022-ci il tarixində Rusiya Federasiyasının Müdafiə Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində dərc olunan Rusiya Federasiya-

şyanın mövqeyinə görə fiaskoya uğrayıb. Düşünürəm ki, ABŞ aktivlik edərək prosesləri müsbət istiqamətə doğru yönəldə bilər. Lakin mövcud vəziyyətdə Ermənistanla sülh müqaviləsinin bağlanması istiqamətində irəliləyişlər gözlənilir. Odur ki, Azərbaycan Qarabağda silahlı erməni birləşmələrinə qarşı hərbi əməliyyatlara start verməlidir".

"Şarl Mişel tərəfsiz vasitəçidir, bölgədə sülh və əməkdaşlıq istəyir, Makron isə

Şarl Mişel pis vəziyyətə qoyub. Bu il İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında Brüsseldə 4 görüş olub, heç birində Makron iştirak etməyib, vasitəçi Şarl Mişel olub. Makron sadəcə, Praqadakı konfrans çərçivəsində keçirilən görüşdə liderlərin görüşünə qatılıb. Paşinyanın Makronun iki illi yapışmasının səbəbi bəllidir. Şarl Mişel tərəfsiz vasitəçidir, bölgədə sülh və əməkdaşlıq istəyir, Qarabağ məsələsinə qarışmır. Makron isə Mişelə tam tərs mövqedən çıxış edir. Ona görə də Paşinyan Makronu Mişelin yanında oturmağı tələbini irəli sürür".

Politoloqun sözlərinə görə, Şarl Mişel Nikol Paşinyana rədd cavabı verməyə, liderlərin görüşü alınmayacaq və Avropa İttifaqının rəhbərinin buna qədərki bütün zəhməti hədəf gedəcək: "Onu da qeyd edirəm ki, Brüssel və Vaşinqtonun il ərzində Azərbaycanla Ermənistan arasında artan vasitəçiliyi Kremlin narahat etməyə bilməz. Odur ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin təşəbbüsü yenidən ələ almağa çalışır. Onun Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə son zənginin əsasında məhz bu amil dayanır.

fiə Nazirlikləri arasında söz due-linin yaşandığını qeyd edən siyasi şərhçi Asif Nərimanlı isə bu qənaətdədir ki, Kremlin məqsədi qondarma "dqr"-in mövcudluğunu saxlamaq, bunun üzərindən isə bölgədə varlığını davam etdirməkdir: "Ruslar Ağdərə və Xocavəndini "Mardakert" və "Martuni" adlandırmağa davam edir, o cümlədən, Qarabağ iqtisadi rayonunu "Dağlıq Qarabağ ərazisi" kimi qeyd edir. Azərbaycanın haqlı etirazına rəğmən, mövqelərini dəyişməyib və iddialarını "əllərindəki xəritələrlə" əsaslandırır. Rusiyanın əlində olan xəritə 1991-ci ilə qədər olan xəritədir, sülhməramlılar bölgəyə gələndə özləri ilə bu xəritəni gətirdilər. Məqsəd də qondarma "dqr"-in mövcudluğunu saxlamaq, bunun üzərindən bölgədə varlıqlarını davam etdirməkdir. Azərbaycan Rusiyanın təxribatına lazım olan səviyyədə etiraz edir. Bununla yanaşı, mümkün addımlardan biri də Rusiyanın əlindəki xəritəni almaqdır".

Siyasi şərhçi əlavə edib ki, Qarabağın mövcud xəritəsini Türkiyə-Rusiya birgə monitoring mərkəzinə təqdim edərək, fəaliyyət

"ORTA DƏHLİZ BOYUNCA : GEOSİYASƏT, TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ İQTİSADİYYAT" ADLI BEYNƏLXALQ KONFRANS

Ermənistanın təxribatları Azərbaycanı yeni savaşa sövq edir

sının sülhməramlı kontingentinin rəsmi məlumatında "Mardakert" və "Martuni" kimi adlandırılan Azərbaycan yaşayış məntəqələrinin rəsmi adları uyğun olaraq AĞDƏRƏ və XOCAVƏNDİDİR".

"Azərbaycan Qarabağda silahlı erməni birləşmələrinə qarşı hərbi əməliyyatlara start verməlidir"

Beləliklə, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hurriyyet"lə bölüşən Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədri, Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, Brüssel görüşünə ehtiyac yoxdur, çünki belə bir görüş Ermənistanla vaxt qazandırır: "Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin dekabrın 7-də Brüsseldə yenidən bir araya gəlməsi planlaşdırılmışdır. Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə keçiriləcək bu görüşün İrəvanın qeyri-konstruktiv mövqeyinin nəticəsində baş tutması gözlənilir. Ümumiyyətlə, Ermənistan sülhə hazır deyil və bu səbəbdən də Brüssel görüşünə ehtiyac yoxdur. Belə bir görüş sadəcə Ermənistanla vaxt qazandırır. Brüssel Ermənistanla təzyiq etməyəcəksə, Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamayacaq".

Prezident İlham Əliyevin Brüssel görüşündə Makronun iştirakını qəbul etməməsinin həm də Parisin vasitəçiliyindən imtina anlamına gəldiyini vurğulayan Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini fikrincə, bu, uğurlu siyasi gedişdir: "Göründüyü kimi, Brüssel formatı məhz Nikol Pa-

Məhəmməd Əsədullazadə:

"Ermənistan sülhə hazır deyil və bu səbəbdən də Brüssel görüşünə ehtiyac yoxdur"

tam tərs mövqedən çıxış edir, ona görə də Paşinyan onun Mişelin yanında oturmağı tələbini irəli sürür"

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından (KTMT) əli üzöldükdən sonra Fransa prezidenti Emmanuel Makronsuz addım atmağa bilməyəcək duruma düşüb: "Paşinyan dekabrın 7-də Brüsseldə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə görüşdə Emmanuel Makronun iştirakını tələb edib. Azərbaycan dövlət başçısı isə ermənipərəst mövqeyinə görə Makronun vasitəçiliyini qəbul etmir. Paşinyanın tələbi Avropa İttifaqının rəhbəri

Elxan Şahinoğlu:

"Nə Emmanuel Makronun, nə də Vladimir Putinin fəallığının bizə faydası var"

Fransa prezidenti Emmanuel Makronun özünü Avropa İttifaqının vasitəçiliyinə dürtməsi Brüsselin fəallığını heçə endirir. Çünki İlham Əliyev doğru olaraq Makronun vasitəçiliyini qəbul etməyəcək. Bu məqamdan Putin istifadə etməyə çalışacaq. Ancaq Makron kimi Putinin fəallığının da bizə faydası yoxdur. Kreml sahibinin bizə faydası olsaydı, Ruben Vardanyanı Qarabağa göndərməzdi, separatçılar tərkisilah olardı, rusiyalı hərbiçilər Qarabağdakı məntəqələri qanunu adı ilə çağırırdılar, daha "Mardakert", "Martuni" ifadələrindən istifadə etməzdilər".

"Sülhməramlılar təxribat mövqeyini davam etdirir, separatçılar açıq şəkildə meydan oxuyur"

Azərbaycan və Rusiya Müda-

Asif Nərimanlı:

"Kremlin məqsədi qondarma "dqr"-in mövcudluğunu saxlamaq, bunun üzərindən isə bölgədə varlığını davam etdirməkdir"

tin bunun əsasında qurulması tələbini qoya bilərik: "Ruslar bununla mövqelərini dəyişməyə belə, ən azı "istinad mənbələrini" zəiflətməyə nail ola, hər dəfə "əlimizdəki xəritə" deyəndə, təqdim edilən xəritəni dərc edə bilərik. Onu da qeyd edirəm ki, Qarabağda baş verənlər Fərrux əməliyyatından öncəki hadisələri xatırladır. Belə ki, sülhməramlılar təxribat mövqeyini davam etdirir, separatçılar açıq şəkildə meydan oxuyur. 26 noyabr gecədən 27 noyabr səhər saatlarına qədər atəşin davam etməsi təxribatın bu dəfə daha genişmiqyaslı və kəskin xarakterli olduğundan xəbər verir. Odur ki, bu qədər təxribatın bir cavabı olmalıdır".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

“Fransa Azərbaycandan Türkiyənin intiqamını almaq istəyir”

“Azərbaycan və Türkiyə de fakto konfederativ əlaqədədirlər, Şuşa Bəyannaməsi də bunu sübut edir”

Ukrayna cəbhəsində düşmən olduqlarına görə, onların arasında siz dediyiniz oyunun qurulması çətin məsələdir.

Sadəcə olaraq, Ukrayna cəbhəsində Rusiya udur və zəifləyir. Fransa isə Cənubi Qafqazda Rusiyanın zəifləməsi ilə yaranan boşluğu doldurmağa çalışır. Amma unudurlar ki, bölgədə Türkiyə var və o, yaranan boşluğu tədricən doldurur. Fransanın həttə Ermənistan üzərində öz təsirini gücləndirməsi və orada Rusiyanın yerini tutması belə çətin məsələdir. Azərbaycan və Gürcüstan isə Türkiyə ilə sıx əməkdaşlıq edir. Orta da Ermənistan qalır. İrəvan gah Fransa, gah Amerika ilə oynayacaq, amma sonda gəlib Azərbaycan və Gürcüstan kimi Türkiyə ilə əməkdaşlıq edəcək. Hazırda Türkiyə az qala supergüc kimi çıxış edir, Cənubi Qafqaz ona yaxın ərazidir. Türkiyə gələcəkdə ola bilsin ki, nəhəng qaz və neft anbarı olsun. Bütün bunlar göstərir ki, Türkiyə ilə razılaşmağa məcburdurlar. Fransanın zorakı yolla Türkiyəni bizim bölgemizdən sıxışdırmaq və oyun oynamaq imkanı yoxdur. Qafqazın ən böyük dövləti olan Azərbaycan Türkiyənin, ən kiçik dövləti olan Ermənistan isə Fransanın yanındadır. Rusiya isə heç vaxt Fransa ilə əməkdaşlıq edə bilməz. Çünki Rusiyanın buraxdığı boşluğun məhz Fransa tərəfindən doldurulması gələcək perspektivdə rus dövlətçiliyi üçün böyük təhlükələr deməkdir.

- Sizcə, bundan sonra Azərbaycan-Ermənistan danışıqları əsasən harada gedə bilər?

Hələlik ciddi danışıqlar, yeni hadisələri sonlandıracaq qərarə gəlinməsi üçün zaman çatmayıb. Bir qədər də gözlemək lazımdır ki, danışıqların vahid platforması olsun. Alternativ platformaların olması əslində danışıqlarda irəliləyişlərə imkan vermir. Çünki Praqada görüş olub və bilinir ki, sabah Rusiya çağıracaq. Moskvada olub və aydınlaşır ki, Vaşinqton dəvət edəcək. Odur ki, heç bir platformada tərəflər nə ciddi addımlar atır, nə də üzərlərinə ciddi öhdəliklər götürürlər. Amma vahid platforma yarandıqdan sonra heç kəs prosesi uzada bilməyəcək.

- Demək istəyirsiniz ki, indi tərəflər daha çox vaxt udur və global prosesin məntiqi sonluğunu gözləyir?

Hadisələr olduqca dəyişəndir. Belə proseslər fonunda ciddi beynəlxalq layihələri həyata keçirmək mümkün deyil. Odur ki, bir qədər sabitləşmə olmalıdır ki, sülh müqaviləsi imzalanınsın, tərəflər bir-birinə söz də deyil, davranışda hörmət etsin. Amma hələlik Rusiyanın müəyyən gücü var. Məncə, gələn il Rusiya Cənubi Qafqazdan çıxacaq və bu zaman Azərbaycan-Ermənistan məsələsi də həll olunacaq.

Hazırladı: RƏŞAD

Sərdar Cəlaloğlu:
“Ağıllı dövlətlər Azərbaycana əvvəlki qaydada kiçik dövlət kimi deyil, böyük perspektivi olan ölkə kimi baxmağa başlayıblar”

“Gələn il Rusiya Cənubi Qafqazdan çıxacaq və bu zaman Azərbaycan-Ermənistan məsələsi də həll olunacaq”

yıb. Bir sözlə, baş verən hadisələrin mahiyyəti global siyasətdə ayrı-ayrı siyasi coğrafiyaların rolunun yenidən qiymətləndirilməsi ilə bağlıdır. Hər halda, mənim gəldiyim qənaət belədir.

- Deyirsiniz ki, global geopolitik dəyişikliklərin episentrlərindən biri də Cənubi Qafqazdır. Bəs, bu prosesdə Azərbaycanın yeri haradadır, rolu nədən ibarətdir?

Bizim yerimiz Türk Dövlətləri Təşkilatı, eləcə də Avropa və Amerikanın yanındadır. Biz hələ yaxın 100 ildə ABŞ və Avropa ilə yaxın əməkdaşlıq xəttini davam etdirməliyik. Aydıncı ki, Türkiyə ilə əbədi mütəfəq. Eləcə də Türk Dövlətləri Təşkilatı ciddi şəkildə inkişaf etdirilməlidir.

- Dediniz ki, müəyyən proseslər kimin harada olduğuna dair ipuçları verir. Azərbaycan, Türkiyə, İsrail, Pakistan əməkdaşlığını nəzərdə tutursunuzmu?

Məncə, bu siyahıya Böyük Britaniyanı və Ukraynanı da əlavə edin. Eləcə də İsrailin arxasında dayanan ABŞ-ı. Bu zaman mənzərə aydınlaşacaq. Məsələn, ABŞ tərəfi bəyan etdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyini və suverenliyini müdafiə edirik. Bu, olduqca ciddi məsələdir. Yeni bu, “bölgədə Rusiyanın və ya İranın Azərbaycana qarşı təzyiqi olacaqsə, ABŞ Azərbaycanın yanında olacaq” mesajıdır. Məsələn, dünən Əliyev açıq bildirib ki, Azərbaycan Ordusu Türkiyənin, Türk Ordusu Azərbaycanın ordusudur. Bunun özü çox ciddi məsələdir. Düzdür, mən də əvvəlcədən buna oxşar fikirlər səsləndirmişdim, amma dövlət başçısının yüksək səviyyədə bunu elan etməsi artıq Azərbaycan və Türkiyənin konfederativ əlaqələrdə olduğunu göstərir. Çünki hərbi güclərin və diplomatiyanın birliyi konfederasiya quruluşuna xasdır. Dövlət başçısı da bildirir ki,

Azərbaycan və Türkiyənin bir ordusu var. Artıq Azərbaycan və Türkiyə de fakto konfederativ əlaqədədirlər, Şuşa Bəyannaməsi də bunu sübut edir. Bu da Azərbaycanın bölgədəki rolunu onun ərazisi və əhalisinin sayı ilə deyil,

Türkiyə ilə mütəfəqlikdən meydana çıxan gücü ilə hesablanmasını tələb edir. Ağılı başında olan bilir ki, söhbət 10 milyonluq Azərbaycan deyil, 90-100 milyonluq gücdən və perspektivdə Azərbaycanın 60 milyonluq dövlətə çevrilə bilməsinin mümkünlüyündən, nəhayət, Türk Dövlətləri Təşkilatı formatında nəhəng gücün yaranmasından gedir. Tarixi realiaqlar göstərir ki, proseslər bu istiqamətdədir. Ona görə də ağıllı dövlətlər Azərbaycana əvvəlki qaydada kiçik dövlət kimi deyil, böyük perspektivi olan ölkə kimi baxmağa başlayıblar. Yerdə qalan dövlətlər isə tarixi təkarini ləngitməyə cəhd edir. Lakin heç kəs bunu dayandıрмаq gücünə malik deyil.

- İndi bizim regionumuzda görünən odur ki, Paşinyan-Makron cütlüyü Brüssel formatını sıradan çıxarır, Qarabağda münafişə ocağının kökünü nəyin bahasına olursa-olsun saxlamağa çalışırlar...

Mənə elə gəlir ki, Praga görüşü Brüssel görüşləri ilə müqayisədə ikinci dərəcəli məsələdir. Brüssel görüşləri Avropanın əksər ölkələrinin maraqlarını ifadə edir, Praga görüşündə isə Paris bir qədər irəli çıxır. Praga formatı Böyük Britaniya, ABŞ, İtaliya - yeni Fransa ilə maraqları toqquşan dövlətləri təmin etmirdi. Burada ən əsası Avropa Birliyinin iş-tirakı ilə məsələlərin yoluna qoyulmasıdır. Paşinyanın Makronun iş-tirakı ilə danışıqlara cəhd etməsi isə Ermənistanın Rusiyadan sonra özünə yeni ağa tapması ilə bağlıdır. Sadəcə, Paşinyan bir şeyi unudur ki, artıq dünyada xristianlıq, “əzilən ermənilər” məsələsi keçmir. Dünyanı elə təhlükələr təhdid edir ki, onların aradan qaldırılması üçün əhəmiyyətli dövlətlər müdafiə olunmalıdır və olunacaq da. Artıq heç kəs kiçik bir dövlətin və xalqın demoqoqluğu, sərsəm iddiaları ilə ciddi maraqlanmayacaq. Fransanın Ermənistanı dəstəkləməsinin arxasında isə sadəcə, Cənubi Qafqazda Türkiyənin intiqamını Azərbaycandan almaq niyyəti və bazarlıq imkanı əldə etmək məqsədi durur. Məncə, buna elə də ciddi fikir vermək lazım deyil.

- Bununla da Azərbaycan-Ermənistan görüşlərinin dayandığını söyləmək olarmı?

- Yox, görüşlər dayanmır, davam edəcək. Hazırda Cənubi Qafqazda təsir uğrunda mübarizə gedir. Rusiya burada zəiflədikcə, biz də real sülh danışıqlarına doğru gedəcəyik. Amma hadisələr göstərir ki, Rusiya Cənubi Qafqazdan əl çəkmək istəmir, Ermənistanda olan hərbi gücü, Qarabağdakı müvəqqəti sülhməramlı kontingenti vasitəsilə addımlar atır, üstəlik alternativ danışıqlar platforması qurmağa çalışır. Amma bu, uzun müddət davam etməyəcək.

- Niyə?

- Çünki ABŞ və digər aparıcı ölkələrin Ukraynada yürütdüyü siyasətin nəticəsi tədricən özünü göstərir. Rusiyadakı ağıllı insanlar da anlayırlar ki, artıq Rusiyanın bu bataqlıqdan çıxmaq şansı yoxdur.

- Bir çox mütəxəssislərə görə, indiki Qarabağ prosesində Rusiya və Fransa birgə hərəkət edir. Siz bu fikirlə razısınız?

- Yox, bu yanlış qənaətdir. Ukrayna cəbhəsində Rusiya və Fransa faktiki olaraq müharibədədir, düşmən tərəfləridir. Ola bilsin ki, Türk məsələsində əməkdaşlıq var. Lakin

Fransa və Ermənistanın söyləri nəticəsində Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin təşəbbüsü ilə aparılan Azərbaycan-Ermənistan danışıqlar platformasının mövcudluğu sual altına alınmış olur. Son illərin ən effektiv platforması kimi işləyən Brüssel formatının gündəmdən çıxarılması Rusiyanın alternativ danışıqlar mərkəzi kimi imkanlarını artırır bilər. “Hürriyyət” Azərbaycan Demokrat Partiyasının (ADP) sədri Sərdar Cəlaloğlunun bu və digər məsələlərlə bağlı müsahibəsini oxuculara təqdim edir:

- Sərdar bəy, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərində gərginliyin artması müşahidə olunur. Nikol Paşinyan dekabrın 7-də Brüsseldə planlaşdırılan görüşdən faktiki imtina edir, yalnız Emmanuel Makronun qatılacağı təqdirdə görüşün baş tuta biləcəyini bildirir. Azərbaycanın buna qəti etirazı fonunda yaranan durumu necə qiymətləndirmək olar?

Ümumi şəkildə dünyada global dəyişikliklər baş verir və onun episentrlərindən biri də Cənubi Qafqazdır. Regionumuzda baş verənlər əslində global dəyişikliklərin bölgəyə təsirlərinin təzahürüdür. Məsələn, Fransa burada vasitəçilik edə bilmədi, Rusiya onu sıxışdırdı. Türkiyənin nisbi “susqunluğu”, ABŞ-ın Azərbaycanı müdafiə etməsi və s. əslində, yeni geopolitik realiaqlara və gələcəkdə kimin harada olacağına dair ipucu verir. Baş verənlərə bu kontekstdə baxmaq daha doğru olardı.

Konkret Fransaya gəldikdə, Parisin bizim bölgədə tarixən nə maraqlı olub, nə də ciddi təsirləri. Qənaətimcə, Türkiyənin digər regionlarda əldə etdiyi nailiyyətlərdən geri çəkilməsini istəyən Fransa Cənubi Qafqazda fəallaşmaqla ola bilsin ki, bazarlıq etmək istəyir. Bu saat Fransa ilə Türkiyənin maraqları Yaxın Şərqdə və Şimali Afrikada toqquşur. Fransa bu regionlarda heç nə əldə edə bilmir. Odur ki, məcbur olub Cənubi Qafqazda radikal mövqə nümayiş etdirir ki, nələrsə əldə etsin, bazarlıq getsin və s. Yeni Paris yalnız Azərbaycana görə deyil, həm də Türkiyəyə görə bizə təzyiq edir.

İlham Əliyevin də mövqeyi aydıncıdır. O, başa düşür ki, nə oyunlar gedir. Odur ki, buna uyğun olaraq cavab verir.

Mən hesab edirəm ki, son vaxtlar daha vacib məqam bizim Güney Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızla bağlı Prezident Əliyevin verdiyi və getdikcə kəskinləşən bəyanatlarıdır. O, əvvəlcə Türk Dövlətlər Təşkilatının Baş katibi ilə görüşündə dedi ki, sərhədlərimizdən kənarda olan soydaşlarımızın hüquqları haqqında düşüncəmizdir. İndi isə açıq şəkildə Güney Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızın təhsil hüququ məsələsini qaldırdı.

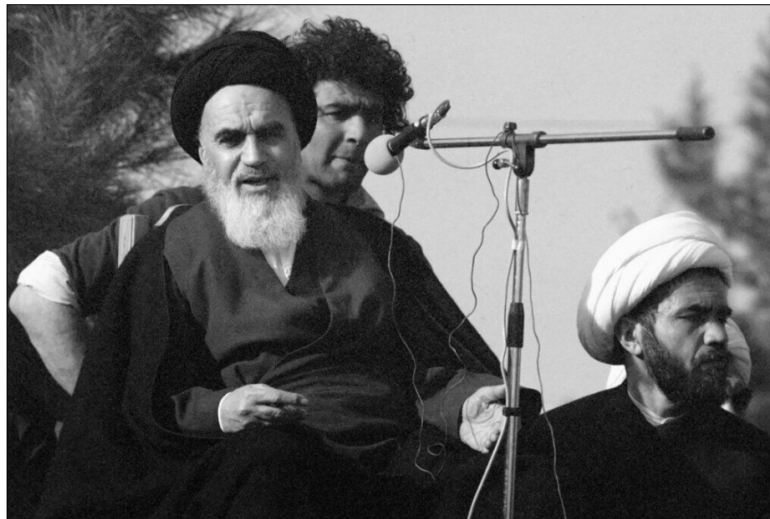
Mən hesab edirəm ki, bütün bunlar tək-cə Cənubi Qafqaz deyil, İranın özünün də daxil olacağı iri regional dəyişikliklərin təzahürüdür. Ola bilsin ki, bölgədə 60 milyonluq yeni və güclü Azərbaycan ortaya çıxacaq. Mümkündür ki, İran özünün ənənəvi rolunu bir qədər kiçiltsin. Çünki İran son 30-40 ildə dünya üçün problemlər yaratmağa başla-

Dövlətlər, xüsusilə böyük imperiyalar yarandığı vaxtdan yer üzündə baş verən genişmiqyaslı ictimai hadisələrin baş verməsində bu imperiyaların öz maraqları və məqsədləri çərçivəsində birbaşa və ya dolayısı ilə iştirak etməsindən tarixi proseslərə az-çox bələd olanların xəbəri var. Bu gün İran adlanan Qacar Türk elində Tehran şəhərinə qohumlarına qonaq gələn gənc qızın düzgün hicab etməməsi bəhanəsi ilə dövlət orqanları əməkdaşları tərəfindən öldürülməsi bütün ölkədə əhəlinin ayağa duraraq rejimə inadlı etiraz və müqavimət göstərməsi ortaya bir çox suallar qoyur. Ən mühüm sual isə bu prosesin rejissorunun kimliyi, etirazların qısa müddət ərzində alovlanaraq bu qədər geniş miqyas alması nın səbəbləri və onun davamlılıq müddətinin nə qədər olacağıdır. Rejissor müəyyən etmək üçün bir o qədər də uzaq olmayan tarixə ekskurs edək.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Bu gün İran adlanan ölkədə bütün millətlərdən olan vətəndaşlarının molla rejiminə olan nifrət kasasının çoxdan tam dolmağına baxmayaraq yüz minlərlə gənc türklərin haqsız olaraq məhv edilməsi bu nifrəti əlavə çevirə bilən qıvcıma çevrilə bilmədiyi halda, bir kürd qızının ölümünün bu qıvcıma çevrilməsi heç də təsadüf deyil. Bunun əsl səbəbi də məhz bu ölkədə öz gələcək planlarında kürd toplumundan Yaxın Şərq siyasətində Rusiyaya, əsas da Türkiyəyə qarşı aktiv istifadə edə bilməsi üçün Qərbin bu məntəqələrdə kürdləri maddi, hərbi təchizatla yanaşı, siyasi, diplomatik və beynəlxalq mətbuat vasitələri ilə dəstəkləmələri. Əlavə olaraq Tehran rejiminin Türkiyə, Şimali Azərbaycan Respublikası və Cənubi Azərbaycan türklərinə qarşı uzun müddət kürdləri silahlandıraraq maddi cəhətdən dəstəkləməsi bu gün bumeranq effekti ilə şovinist fars faşist rejiminə qarşı çevrilmişdir. Mollalar bu günkü hadisələrin baş verməsində Qərbin təşkilatçılığını dilə gətirənlər də öz günahlarını hələ etiraf etmirlər. Görünür, bunu taxtdan düşdükdən sonra obyektiv düşüncə bilsələr öz memurlarında etiraf edəçəklər. Buna da onların intellektual səviyyəsi çatır.

Daxili səbəblərdən başqa, bu gün İran adlandırılan coğrafiyada baş verən proseslərin mühüm xarici amilləri də mövcuddur. 43 il öncə Qərbin mənəgənsindən qopub SSRİ-ni özünə tərəfdar və himayədar seçən Tehranın molla rejimi SSRİ dağıldıqdan sonra onun Rusiyanın əhəmiyyətli dərəcədə zəiflədiyini gö-

İran adlanan Qacar yurdunda nə baş verir?

rüb özünə yeni himayədar axtarmağa başladı və tapdı. Şovinist fars molla rejimi özünün yeni oynası olaraq iqtisadi, hərbi və texnoloji cəhətdən sürətlə inkişaf edərək dünya ağalığı yarışında Qərbə ciddi rəqibə çevrilən Çini seçdi və onunla 400 milyard dollarlıq "hədiyyə" şərti ilə 25 illik "siğə" müqaviləsi bağladı. Bununla belə erməni və fars millətinin özəl cəhəti olan həməri, həm də oynası olmaq xüsusiyyətinə uyğun olaraq Suriyada, Cənubi Qafqazda da Türkiyə və Azərbaycana, yəni, türklərə qarşı düşmənçiliyini Rusiya ilə bir-

likdə davam etdirdi və bu gün də davam etdirməkdədir. Rusiya isə Tehranın bu əməkdaşlığının "diplomatik" qardaşlıq olduğunu, molla rejiminin artıq Rusiyanın Qərbdən dəfələrlə çox qorxduğu, hələlik susub Rusiyanın beynəlxalq meydanlarda məğlubiyyətlərinə bığaltı gülümsəyən düşməni olan Çinin qucağında oturduğunu çox yaxşı dərk edir. Eləcə, həm də Rusiyanın, arxasında Qərbin durduğu Ukrayna ilə savaşda vəziyyətinin yaxşı durumda olmaması səbəbindən Rusiyadan hər hansı bir dəstək

gözləməsi ehtimalı sıfıra bərabərdir.

Digər tərəfdən, son illər Türkiyənin güclənərək artıq beynəlxalq müstəvidə söz sahibinə çevrilməsi, Türk Dövlətləri Təşkilatının yaradılıb Türk Dövlətlərinin iqtisadi, hərbi, siyasi və s. istiqamətlər üzrə integrasiyasının, daha keçənlərdə olduğu kimi türk millətinin, türk varlığının tapdalanmayacağına qarantına çevrilməsi, eləcə də fars molla faşizminin bu coğrafiyada məhv edilməsində son dərəcə həyati marağı olan İsrailə, islam dövləti olan Pakistanla sıgacaq hərbi-

iqtisadi əlaqələr qurmuş Türkiyənin NATO-nun çox önəmli hissəsi olmaqla Qərbin marağında, məhv olmamaq üçün yeganə nəfəslik, ümid yeri olmaqla, eyni zamanda Rusiyanın marağında olması Tehranın fars şovinizminin ölkə daxilində gedən parçalanma proseslərinə özünə məxsus son dərəcə vəhşi qəddarlıqla geniş miqyaslı müdaxilə etməsi imkanını məhdudlaşdırır.

Buna görə də molla rejiminin başında duran əmmaməliyərdən tutmuş, oyuncaqları olan Ərdəbil mollası Amoliyə qədər "Romeo mənim qonşumdur" kinofil-

nizminin qanunsuz olaraq hərbi çevriliş vasitəsilə ələ keçirdiyi hakimiyyət dağıldığından Türk dünyasını təmsil edən Türk Dövlətləri təşkilatının, ilk növbədə isə Şimali Azərbaycan Türk Dövlətinin ona sahib çıxmaq birbaşa haqqı və borcudur. K.Marks yazırdı ki, - "Vaxtı çatmış ictimai hadisələrin baş verməsi üçün ZOR mamaça rolunu oynayır". 97 il əvvəl qanunsuz hərbi çevriliş vasitəsilə bu gün İran adlanan coğrafiyada devrilmiş Qacar Türk dövlətinin bərpa edilməsi üçün zəruri olan bu güc Türk Dövlətləri Təşkilatı onun etibarlı müttəfiqləri olan Pakistan, İsrailin şovinist fars faşizminin məhv edilməsində israrlı həmrəyliyinə simasında mövcuddur və buna zəruri olan münbit beynəlxalq şərait də artıq yetişib. Buna görə də Türkiyədə yaradılmaqda olan müvəqqəti milli məclisin praktiki fəaliyyətini həyata keçirmək üçün təcili Bakıda Qacar yurdunun Müvəqqəti Hökuməti yaradılmalıdır. Bu gün bunun üçün zəruri olan bütün kadrlar mövcuddur. Uzun illər Cənubda Milli Azadlıq Mübarizəsində fəal iştirak edib, Tehran rejiminin terrorundan yayınmağa müvəffəq olub, dünyanın müxtəlif ölkələrinə mühacirət etmələrinə baxmayaraq bu mübarizədə daim iştirak etmiş Cənublu milli mübarizləri Bakıya toplayıb Müvəqqəti Milli Hökumət yaradılmalı, Qacar yurdunda gedən milli azadlıq hərəkatına yön verib, koordinasiya və rəhbərlik etməlidir. Bunun üçün bu gün Cənubun özündə, Avropada, ABŞ-da, Şimali Azərbaycanda bu mübarizəni idarə edib tam qələbə ilə başa çatdırma biləcək kadrlar yetərincədir. Cənubda Abbas lisani və onlarla mətin milli mübarizələr hələ Tehran rejiminin qalıqlarının nəzarətində olan zindanlarda olduğundan bu prosesə hələlik qoşula bilməyə, Avropada, Amerikada, Mahmudəli Çohraqani, Əjdər Tağızadə, Eldar Qaradağlı, Əhməd Obalı, Cavad İsmayilbəyli Müvəqqəti Hökumətin müxtəlif istiqamətlərdə fəaliyyətini idarə edə biləcək digər kadrlar olmaqla bərabər, Bakıda bu hökumətə başçılıq edə biləcək S.C.Pişəverli hökumətinin Baş Prokuroru 1947-ci ildə şah rejimi tərəfindən Təbrizdə dara çəkilmiş Firdun Qəni oğlu İbrahiminin qardaşı, islam inqilabı dövründə Cənubi Azərbaycanda milli azadlıq mübarizəsinin rəhbəri, 1987-ci ildə molla rejiminin Tehranın Evin zindanında qətlə yetirdiyi Ənuşirəvan Qəni oğlu İbrahiminin böyük oğlu, Cənubdakı Milli Azadlıq mübarizəsi tarixində BEŞ, sıradan olmayan ŞƏHİD vermiş bir sınaqmış nəslin layiqli nümayəndəsi olan təcrübəli, peşəkar hüquqşünas Firdun Ənuşirəvan oğlu İbrahim kimi kadrlarımız da mövcuddur. Artıq təcili hərəkətə keçməyin zamanı çatıb. AZADLIQ MÜBARİZƏNİ UĞURLU, BÜTÖV AZƏRBAYCANIN, BÜTÖV TÜRK MƏNİSTANIN SAYALI, TURANIN MÜBARƏK VƏ ƏBƏDİ OLSUN, BÖYÜK TÜRK MİLLƏTİ!

Şapur QASIMI

Həkim-psixiatr, ictimai-tibbi analitik Abdulla Şıxlinski "Hürriyyət"-in əməkdaşı ilə söhbətində Azərbaycan səhiyyəsində mövcud olan problemlər haqda danışdı. Onun sözlərinə görə Azərbaycan səhiyyəsində problemlər həddindən artıq çoxdur və bunun da bir çox obyektiv səbəbləri var:

(Əvvəli ötən sayımızda)

Abdulla Şıxlinski deyir ki, Türkiyədə "uzman" adını almış həkimlər Azərbaycanın bütün müalicə müəssisələrində "kök atıblar": "Bu zaman belə bir sual ortaya çıxır? Necə olur ki, Türkiyədə oxuyub, "uzman" adını almış həkimlər Azərbaycana gələn kimi bizim yetkili orqanlar onları çox həvəslə qarşılayır, yerləşdirirlər. İnanın ki, bəlkə heç sənədlərinə də baxmırlar. Bizimkilər ordan gələnləri "Allah" kimi qəbul edib, əllərindən gələndən artığını edirlər. Əslində, sübutla görünən odur ki, Azərbaycanda xəstələri şikəst edən, yarıcan qoyan, həyatlarını təhükədə qoyub, müəyyən cərrahi əməliyyatları uğursuz edib, onları ölməkdən bəstə edirlər. Əlbəttə, yaxşısı da var, amma inanın, 80 faizi savadsız kadrlar olur. Əgər Azərbaycanda 5 vətəndaş qeyri-düzgün müalicədən əziyyət çəkirsə, onun 3 nəfəri həmin "uzmanlar" tərəfindən müalicə olunmuş xəstələrdir.

Hansı tibb idarəsinə gedirsən, belə bir təsəvvür yaranır ki, onlar Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinə yox, Türkiyə Səhiyyə Nazirliyinə tabedir. Orada işləyən adamların çoxu türkdür. Bəs, nəyə görə Türkiyədən gəlmiş uzman Türkiyə vətəndaşı və yaxud burdan gedib orda türk dilində təhsil alıb gəlmiş mütəxəssislər yüksək vəzifədə işləyirlər? Yəqin ki, xəstəxanalarda türk baş həkimlərinə az rast gəlmirsiz. Hətta xəstəxanaları idarə edənlər belə, türklərdir. Ən əsası da, fikir verirsinizsə, xəstəyə verilən müayinə kağızları da türk dilində olur. Başa düşürəm, biz dost, qardaş ölkəyik, amma bu o demək deyil ki, biz öz dilimizi unudub, türk dilinə keçməliyik. Azərbaycan səhiyyəsində belə bir qaydanın yaranması heç yaxşı işarə ola bilməz. Təsəvvür edin ki, rayonlarımızın birindən xəstə gəlib arayış alır, amma onu oxuya bilmir. Bu nə deməkdir? Niyə biz öz dilimizi unutmağa hazırıq?! Biz türklərlə dostuq deyə Azərbaycan dilini unudub, Türk dilinə keçməliyik?

Bəli, "iki dövlət, bir millətlik". Bu, öz yerində. Biz gedib tutaq ki, Özbəkistanda işləyib, Azərbaycan dilində arayış yaza bilmərik. Özbəklər də türk millətidir. Amma bunu əsla qəbul etməzlər. Həmçinin, Qırğızistanda da işləyib, xəstəyə Azərbaycan dilində arayış verə bilmərik. Dövlət olaraq qəbul etməzlər.

Biz türkdilli xalqlar qrupuna ai-

bizim həkimlərdən aşağıdır".

Bəs, Azərbaycan həkimlərinin İranda fəaliyyət göstərməsi üçün də süni maneə varmı? Abdulla Şıxlinski bu sualı aşağıdakı kimi cavablandırdı: "Mən bir həkim tənqidim ki, burdan gedib İranda işləyə bilsin. İran da bizə Türkiyə kimi tələb qoyur ki, gəl ixtisasını burda təsdiq elə. Və o qədər çətinliklər yaradırlar ki, ora gedən də qayıdır. Amma ordanda gələn həkimləri də biz başımızın üstündə saxlayırıq, öz həkimlərimizi isə saymırıq. Acı həqiqət budur. Türkiyə və İran ölkə olaraq öz həkim-

“Azərbaycan Tibb Universiteti indi böyük super-marketə çevrilib”

Həkim-psixiatr, ictimai-tibbi analitik Abdulla Şıxlinski: “Az qalırlar, qaynanalarını da gətirib orada hansısa vəzifə ilə təmin etsinlər”

“Biz türklərlə dostuq deyə Azərbaycan dilini unudub, Türk dilinə keçməliyik?”

dik, amma Osmanlı türkü deyilik. Biz azərbaycanlıyıq, Azərbaycan türküyük. Ona görə də bizim yazdığımız da Azərbaycan dilində olmalıdır”.

Həkim-psixiatr, özünün təbiri desək, “Azərbaycan səhiyyəsinin türklərin əlində qalmasından” narazıdır: “Onlar necə istəyirlər, elə də idarə edirlər. Hətta türklər laborator müalicənin göstəricilərini öz dillərində yazırlar, özü də qısaldılmış şəkildə. Onu mənə kimi azərbaycanlı həkim oxuyub başa düşməkdə çətinlik çəkirisə, yazıq xəstə bunu necə oxusun?!”

Türklərin radiologiyada kompüter tomoqrafiya, maqnit rezonans tomoqrafiyası sahəsində işləyən mütəxəssislərin çoxu Türkiyədə təhsil almış uzmanlardır. Onların yazdığı rezumələrin 90 faizi yararsızdır, səhvdir. İnanın, komissiya təşkil olunsaydı, yoxlanış keçirilsə, həmin həkimlərin verdiyi diaqnozlar səhv çıxacaqdı. Yeri gəlmişkən, bir faktı nəzərinizə çatdırım. Maqnit rezonans tomoqrafiyası zamanı xəstənin baş-beyin nahiyyəsində 4 kista aşkar edilib. Uzman isə yazır ki, 1 kista var. Sonra xəstə təkrar gedir, bizim öz həkimlərimiz tərəfindən müayinə olunur və məlum olur ki, orada 4 kista var. Mən şəxsən səhv diaqnoz qoyan türk həkimə zəng vurmuşam, deyirəm ki, xəstənin başında 4 kista ola-ola niyə 1 kista yazmışınız? Cavab verir ki, 1 kista görmüşəm, 1 kista da yazmı-

şam. Görün xəstənin həyatına nə qədər məsuliyyətsiz yanaşırlar. Bu da onu göstərir ki, həmin həkimlər özlərini “çox yuxarı”dan aparır”.

Abdulla Şıxlinski deyir ki, türk həkimlər azərbaycanlı həmkarlarına çox hörmətsiz yanaşırlar: “Bu yaxınlarda bizim mətbuatda bir yazı gördüm, deməli, bir türk həkim Azərbaycan həkimləri haqqında belə bir fikir səsləndirir ki, Azərbaycan həkimlərinin çoxu savadsızdır. Bu, bilirsiz nədən irəli gəlir, onlar türkdür deyə biz susuruq! Onlar bizim savadlı kadrlarımızı pisləyir, biz isə onları daha da qabağa dəvət edirik.

Amma mən əminliklə deyirəm ki, Türkiyədən gələn həkimlərin, yaxud da təhsil üçün gələnlərin eksəriyyəti savadsızdır. Xüsusən də nevrologiya, psixiatriya, reabilitologiya və başqa bezi sahələr var ki, məsələn, vərəm xəstələri sahəsində olan həkimlər Türkiyədə təhsil alıb gəliblər, əsində isə xəstəliklərdən bixəbərdirlər. Onlar Azərbaycanda sırf tibbi biznes yaratmaq üçün vardılar. Ən maraqlısı da budur ki, necə olur, həmin adamlar, yəni Türkiyədə təhsil alıb gəlmiş həkimlər burda çox həvəslə qarşılanırlar, amma Azərbaycandan işləmək, yaşamaq üçün hansısa həkim Türkiyəyə gedirsə, bizim həkimləri orda o qədər sıxma-boğmaya salırlar ki, Sənədlərini yoxlamalardan keçirir, nəse bir yanlışlıq tapıb, həkimin qabağına bir əngəl qoyurlar. Nəticədə isə həmin şəxs geri qayıtmağa məc-

bur qalır.

Çox yüksək bilikli həkimlərimiz var ki, onlar Türkiyə Cümhuriyyətinə gediblər, orda onlara bildiriblər ki, sən bizim üçün yetərli deyilsən. Oraya gedən şəxslər gərək bütün sənədlərini sıfırdan təsdiq edə. Bir sözlə, az qala “gəl yenidən oxu” deyirlər. Müqayisə olaraq, bizim onların həkimlərinə münasibətimizə, bir də onların bizim həkimlərə qarşı münasibətlərinə baxın. Biz onların həkimlərinə “Allah” kimi yanaşıırıq, onlar isə bizim həkimlərimizə “yararsız” hesab edirlər”.

“Bəs, bu nədən irəli gəlir” sualına həkim-psixiatr belə cavab verdi: “Çünki hal-hazırda Azərbaycan Tibb Universiteti bazara çevrilib. Tam məsuliyyətimlə deyirəm ki, Sovet dövründəki təhsillə indiki təhsilin arasında dağlar qədər fərq var. İndi təhsil ancaq biznes, pul deməkdir. Sovetin verdiyi təhsili heç bir xarici ölkə verə bilməz. O vaxt savadlı kadrlar çox idi. Doğrudur, həmin vaxt da pulla inistitut oxuyan var idi, amma indiki qədər deyildi.

Bu, o demək deyil ki, mən Sovet quruluşunu təbliğ edirəm. Xeyr! Sadəcə, müqayisə edib, oxuculara fikrimi çatdırmaq istəyirəm. Mənə çox pis təsir edir ki, bizim həkimlər Türkiyədə iş tapa bilmirlər, hansısa savadlarına söz ola bilməz, amma biz savadsız həkimləri başımızın üstündə gəzdirik. Savadları da, səviyyələri də

lərinə dəyər verir, bizdə isə tam əksinədir.

Əlbəttə, Amerika dövləti də bunu edir, amma ona bir söz deyə bilmərik. Çünki o ölkə hər kəsə eyni gözlə baxır. Hansı ölkədən həkim gəlsə-gəlsin, onların iş rejimləri ağır olur.

Mən belə fikirləşirəm ki, bizdə təhsil səviyyəsi Sovet İttifaqı vaxtı daha güclü idi və o vaxtın həkimləri hələ də öz sözlərini deyirlər. İnsanlar aldanıb, uzmanların yanına getsə də, sonradan anlayırlar ki, elə nə varsa köhnə həkimlərdə var.

1998-2000-ci illərdən sonra Azərbaycan Tibb Universitetinin səviyyəsi həddindən artıq aşağı vəziyyətdədir. Azərbaycan Tibb Universiteti indi böyük bir super-marketə çevrilib. Orada artıq tələbələrə təhsil verilmir. Bu da o deməkdir ki, Azərbaycan Tibb Universitetində klançılıq var, bu universiteti klanlar idarə edir. Zəncir kimi qohum, tanış, dost yığılıblar. Az qalırlar, qaynanalarını da gətirib orada hansısa vəzifə ilə təmin etsinlər. Ona görə də Tibb Universiteti bitirən tələbələr çox savadsız olurlar. Savadsız kadrlar da tələbələrə savadsızlıqdan başqa heç nə öyrədə bilməz”.

Söhbətləşdi: Jalə FAMILQIZI

Autizm - erkən yaş dövründə başlayan, sosial münasibətlər və ünsiyyət sferasında problemlərin olması ilə özünü göstərən ümumi inkişaf problemdir. Autizmin əlamətləri əsasən iki yaşdan sonra özünü göstərməyə başlayır. Bu əlamətlər əsasən özünə qapanma, real həyatdan uzaqlaşma, ünsiyyətdən qaçma kimi təzahür edir.

Paşa YAQUB
Elmi-lədu bilicisi

Keçən əsrin 80-ci illərindən sonra autizm sindromu ilə doğulan uşaqların sayında kəskin artım müşahidə edilməkdədir. Təxmini hesablamalara görə, hazırda doğulan hər min körpədən altmışı bu sindromdan əziyyət çəkir.

Son dövrlər həkim olaraq autizm sindromlu uşaqların anaları arasında apardığımız test sorğuları bir çox heyətamiz faktları ortaya qoyur. Həmin faktlar autizm sindromunun yaranma səbəbini tapmaqda bizə yardımçı oldu.

Autizmlı körpələrin analarını test edərkən aydın görmək olur ki, onlar uşaq doğulmamışdan xeyli əvvəl, bəzən hətta qız vaxtından neqativ enerjinin təsirinə məruz qalıblar. Nəticədə, onlarda qorxu, həyəcan, əsəb, qarabasmalar, depressiv hallar müşahidə olunub. Təəssüf ki, insanlarımız bu əlamətləri ciddiyyə almayıblar və antidepressant, yaxud əsəbsakitləşdirici dərmanlarla bu əlamətləri ötürdürməyə çalışıblar. Bu da sağalmaya yox, beyinin keyləşməsinə, zehnin korşalmasına səbəb olub. Həmin qız böyüdükcə onun süd vəzlərində və analıq orqanlarında müxtəlif ağrılar, sancılar, miomatik düyünlər mensturasiyada problemlər və s. baş verib. Nəhayət, ailə qurub və hamilə qalıb. Qızlıq dövründə sadaladığım halları yaşamış xanımlar hamiləliyi çox gərgin keçiriblər. Belə ki, onlarda güclü əsəb, stress, səbəbsiz ağlamalar və ağrılar görünüb. Hamiləlik vaxtı (eləcə də ondan əvvəlki dövrdə) yaşanan bu kimi sıxıntılar bətinəki uşağın əqli inkişafına mənfi təsir göstərib. Ananın bu yaşa qədər yaşadığı bütün əsəb, stress, həyəcanlar, səbəbsiz ağlamalar... kodlaşdırılmış şəkildə

Autizm sindromu necə yaranır?

bətinəki uşağa keçib. Beləliklə, autizm sindromlu uşaq doğulub.

Bəzən də test sorğularından aydın olur ki, ana qızlıq dövründə heç bir gərgin, əsəbi hallar keçirməyib; bütün bu hallar onda ailəlik dövründə görünməyə başlayıb. Bu onu göstərir ki, anaya neqativ enerji ailə qurduqdan sonra ötürülüb. Çünki bütün bu hallar kənardan ötürülən neqativ enerjinin təsirindən yaranır və uşaq doğulduqdan sonra anada bu əlamətlər görünür, ya da zəif görünür (ana bütün bu əlamətləri uşağa yükləyərək, bədənindən xaric edir).

Bəzən də ananın bir neçə övladı sağlam doğulur, üçüncü, yaxud dördüncü uşağda autizm əlamətləri görünür. Bu hal o vaxt baş verir ki, xəstə doğulan uşaqla ondan əvvəlki uşaq arasında ən azı 5-6 il fərq olur. Bu illər ərzində ana əsəb, stress keçirib, yuxarıda sadalanan halların bir neçəsi onda görünüb, bu halda hamiləlik gərgin, ağrılı, narahat keçir və uşaq autizm sindromlu (yaxud əsəbi xəstə) doğulur.

Autizmin müalicəsi mümkündür

Apardığımız psixoloji araşdırmalar bu xəstəliyin səbəbini aşkar etdiyi kimi, müalicəsinin mümkünlüyünü də ortaya qoyur.

Müasir psixologiya və tibb elmi neqativ enerjini qəbul etmədiyindən, onların tətbiq etdikləri müalicə metodları yalnız autizmlı uşaqların özlərinə yönəlib. Bu səbəbdən də indiyədək aparılan müalicələrdə heç bir nəticə əldə olunmur.

Əvvəlcə onu bildirək ki, bizim tətbiq etdiyimiz müalicə metodunda autizm sindromlu uşaqların müalicəsi anaları ilə bərabər aparılır. Bunun səbəbi sindromun adından məlumdur. Belə ki, autizm ANADAN-GÖLMƏ (!) problemdir. Deməli, məntiqə probleminin həlləməsi də ANADAN - mənbədən başlanmalıdır.

Sizə bir misal çəkim: tutaq ki, Mingəçevir SES-dən Bakıya gələn enerji xətti Ağdaş rayonunda qırılıb. Bu vaxt Bakıda mənzilində işığı sönməyən sakin, problemi həll etmək üçün elektrik ustası çağırır. Usta əgər professionaldırsa qırıq Ağdaşda (yaxud, başqa rayonda) olduğunu aşkar edəcək və oradan xətti calayaraq, mənzildəki problemi həll edəcək. Yox əgər naşirdirsə, gəlib Bakıdakı mənzildə patronları qurdalamağa başlayacaq...

Psixoloqların və həkimlərin autizm sindromlu uşaqların valideynlərini bir kənara qoyub, yalnız uşağın özündə işləməsinə mənəvi elektrik ustasının patronla, yaxud lampa ilə uğraşma-

sına bənzərdim (hansı ki, xətt Ağdaşda qırılıb).

Məişətdə işlədiyimiz elektrik enerjisinə müəyyən müdaxilələr olduğu kimi, orqanizmin enerji ilə təmin edən ruhumuza da (sinir sistemimizə) bu cür kənar müdaxilələr ola bilər.

Bildiyimiz kimi, hər bir insanın gözündə Selen maddəsi vardır. Bəzi insanlarda isə, bu maddə lazım olduğundan artıq olur. Onlar gözəl bir insan, yaxud əşya görəndə heyrlənirlər ki, bu zaman həmin Selen maddəsi şüalanmağa başlayır. Nəticədə, gözdən ayrılan neqativ enerji qarşıdakı insana daxil olur və birbaşa onun ruhuna (enerji sistemində) təsir edir.

Bildiyimiz kimi, hər bir insanın gözündə Selen maddəsi vardır. Bəzi insanlarda isə, bu maddə lazım olduğundan artıq olur. Onlar gözəl bir insan, yaxud əşya görəndə heyrlənirlər ki, bu zaman həmin Selen maddəsi şüalanmağa başlayır. Nəticədə, gözdən ayrılan neqativ enerji qarşıdakı insana daxil olur və birbaşa onun ruhuna (enerji sistemində) təsir edir.

Bütün bu digər neqativ təsirlərin və müdaxilələrin nəticəsində insan beynində sabitlik pozulur. Beynin kapilliyar damarları sıxılmağa və nəhayət qurumağa başlayır. Bundan sonra insanda müxtəlif xəstəliklər və qadınlarda yuxarıda sadaladığım əlamətlər görünməyə başlayır.

Qadınlar (qızlar) həssas olduqlarından, neqativ enerjinin təsirinə kişilərdən daha çox məruz qalırlar. Amma bu sahədə bilgisiz olduqlarından, vaxtında tədbir görüb, azad ola bilmirlər. Nəhayət, hamiləlik dövründə onlar bu neqativ enerjini bətlərindəki övladlarına ötürürlər...

Bir həkim və elmi-lədu bilicisi olaraq təcrübəmiz bu sindromun ən azı 70-80 faiz aradan qaldırmağın mümkünlüyünü göstərir. Bir şərtlə ki, problemin həlləməsi anadan başlansın. Çün-

kü, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, sindrom anadangəlmə(!)dir. İlk növbədə ana hamiləlik dövründə (yaxud, ondan 10-15 il qabaq) qəbul etdiyi neqativ enerjiden təminlənməli və orqanizmindəki sabitlik bərpa olunmalıdır. Daha sonra problemli uşaq seans edilərək, neqativ enerjisi götürülməli və sabitlik bərpa olunmalıdır. Bütün bu müalicə seansları fizikanın qanunlarına uyğun və elmi-lədu üsulu ilə həyata keçirilir.

Bəzən pasiyentlər sual verirlər ki, ananı müalicə etmədən autizmlı uşağı sağaltmaq olmazmı?

Olur; amma bir şərtlə ki, müalicə aldıqdan sonra gərək uşaq ananın yanına qayıtmasın və

enerji (ruh) sistemində aid problemdir. Lakin müasir dövrdə insanlarımız gizli elmlərdən bixəbər olduqlarından, bu əlamətlərin mahiyyətini dərk etmirlər. Başqalarına da deməyə utanırlar ki, ətərdəki insanlar onları dəli hesab edərlər (kimsə deyəndə ki, qarabasmaları olur, gözüme qorxulu varlıqlar görünür, yuxuda məni nə isə boğur cahil insanlar gülürlər və bunun mümkün olmadığını deyirlər).

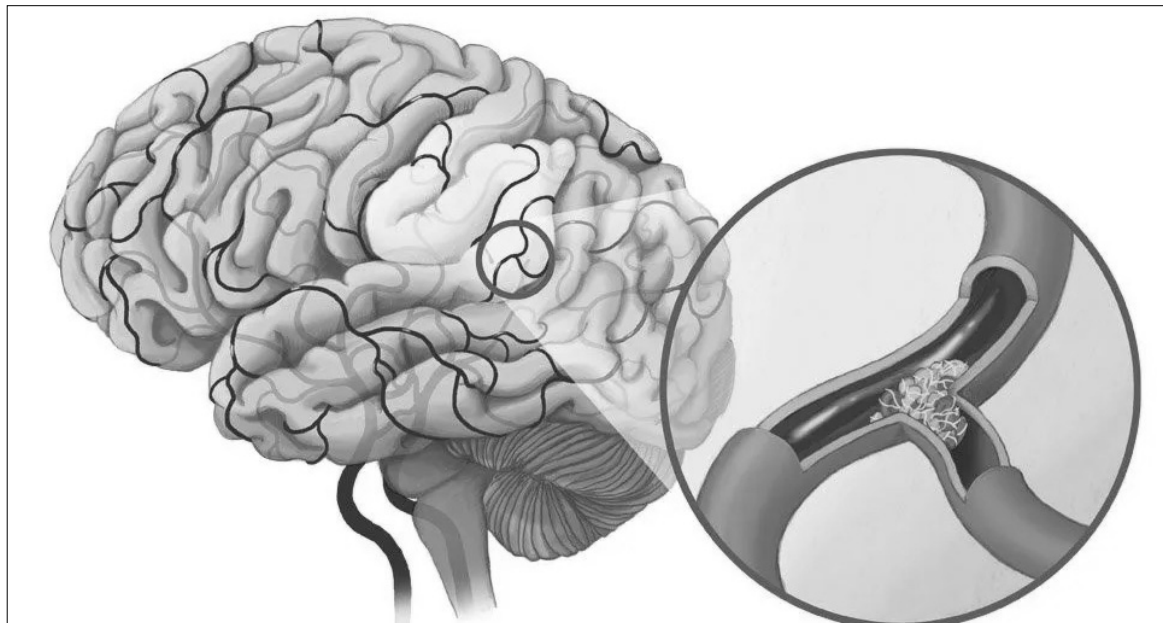
Qeyd edək ki, cəmiyyətdə neqativ enerji bütün dövrlərdə olub. Amma əvvəllər bu dərəcədə deyildi. Bunun artması bu gün cəmiyyətdə magiya ilə məşğul olanların (falçı və cadugərlərin) hədsiz çoxalması və onların "xidmətindən" istifadə edənlərin artması ilə əlaqədardır. Vurğulamaq istədik ki, Fironun dövründən bəri seyrbazlığın (cadugərliyin) indiki qədər artdığı bir dövr olmayıb! Artıq dünyanın dörd bir tərəfində yaşayan insanlar - yüksək vəzifəlisindən tutmuş, sırayı vətəndaşına qədər - bir iş görərək ekstrasensle, yaxud falçı ilə məsləhətləşməyi, onların xidmətindən yararlanmağı özlərinə borc bilirlər. Ağllarına gəlmir ki, bu kateqoriyadan olanların istifadə etdikləri enerji neqativ ("qara") enerjidir. Nəticədə öz əlləri ilə özlərini çətin duruma salırlar. Həmin enerji yüklənmiş əşya, sap evə daxil olanda ilk növbədə evdəki bəzi qızlara və hamilələrə mənfi təsir göstərir. Nəticədə qızlarda və gələnlərdə yuxarıda sadaladığım əlamətlər baş verir ki, bu da sonradan autizmlı uşağın yaranmasına səbəb olur.

Təcrübəmiz göstərir ki, bu cür neqativ əlamətləri insanlardan - o cümlədən qızlardan və hamilə qadınlardan, autizm sindromlu uşaqlardan elmi-lədu üsulu ilə çox asanlıqla yox etmək mümkündür. Bu əlamətlərdən xilas olan anadan heç vaxt autizm sindromlu (yaxud, başqa problemlili) uşaq doğulmaz.

Xəzər Universiteti-nin Psixologiya fakültəsinin tələbəsi Nərmən Quliyeva "Hürriyyət" qəzetinin əməkdaşı ilə söhbətində son vaxtlar uşaq nevrologiyası problemlərinin artmasına diqqət çəkib. Onun sözlərinə görə, bu problem yalnız uşaqların həyatlarında yox, həmçinin böyüklərin həyatında da ciddi dəyişkənliyə səbəb olur. Üstəlik, böyüklərin həyatında baş verən böhranlar da uşaqlara təsir edir. Nə qədər onları böyüklərin problemlərindən uzaq tutmağa çalışsaq da, çox təəssüf ki, buna ancaq 70 faiz nail ola bilirik:

"Ümumiyyətlə, minimal beyin disfunksiyası - bu termin rəsmi surətdə uşaq nevrologiyası problemlərinin öyrənilməsi üzrə Oksford Beynəlxalq Qrupu tərəfindən 1962-ci ildə istifadə edilmişdir. Bu termin altında uşaqlarda oyanıqlığın artması, emosional qeyri-ləbilitet, zəif nəzərə çarpan sensor-motor və nitq pozğunluqları, qavramanın pozğunluğu, diqqətsizlik, davranışdakı çətinliklər, təcrübə verdişlərinin formalaşmasının çatışmazlığı və intellektual fəaliyyətin seçici defisiti əlamətləri ilə müşayiət olunan simptomlar göstərilir. Bu vəziyyətlər mərkəzi sinir sisteminin perinatal zədələnməsi, yarımqıç doğulma, erkən yaşda kəllə-beyin travması və neyroinfeksiya ilə əlaqədar beyin yüngül ocaqlı zədələnməsindən meydana çıxan simptomokomplekslərdir. Uşaqlarda beyin funksional sisteminin inkişaf tempində ləngimə müşahidə olunur. Ümumi intellektual inkişaf norma və subnorma həddində olur, lakin uşaqların məktəbdə oxuması və sosial adaptasiyasında çətinliklər yaranır.

Minimal beyin disfunksiyası uşaq yaşlarının nevroloji pozğunluqlarının ən geniş yayılmış formasıdır (100 uşaqdan 20-30-na şamil edilir). Ən çox oğlan uşaqlarında rast gəlinir. Ailə modelini təhlil etdikdə genetik faktorların da rolu olduğu görülür. Minimal beyin disfunksiyası baş-beynin erkən, lokal zədələnməsi kimi qiymətləndirilir, həmçinin disontogenezin xüsusi forması olub, ali psixi funksiyaların ayrı-ayrı hissələrinin yaşa görə formalaşmasının ləngiməsi ilə xarakterizə olunur. Nəzərə almaq lazımdır ki, mürəkkəb funksional sistem kimi ali psixi funksiyalar beyin

Uşaqlarda minimal beyin disfunksiyası

Nərmən Quliyeva: "Minimal beyin disfunksiyasının kritik dövrü uşağın psixi nitq inkişafı dövrünə aiddir"

qabığının məhdud bir sahəsində və yaxud izole olunmuş hüceyrə qrupunda lokalizə oluna bilməz. Əksinə, birgə fəaliyyət göstərən zonanı özündə birləşdirən mürəkkəb bir sistemdir. Ali psixi fəaliyyət tamamilə müxtəlif bəzən beyin bir-birindən uzaq hissələrini əlaqələndirir.

Ocaqlı zədələnmə nəticəsində beyin yarımkürəsinin bu və ya digər hissəsinin disfunksiyası və ya inkişafının ləngiməsi yazı verdişinin (disqrafia), oxumanın (disleksiya), saymanın (diskalkulya) pozulması şəklində özünü göstərir. Bu pozğunluqlar bəzən ayrı-ayrılıqda, bəzən də əlaqəli şəkildə təzahür edir. Bu vəziyyətlərin anamnezində nitq inkişafının pozğunluğu qeyd olunur. Neyropsixoloji metodların tətbiqi ilə bu uşaqların analizində mərkəzi sinir sisteminin ocaqlı zədələnməsinin lokalizasiyası və pozğunluğun xarakteri arasında əlaqəni müəyyənləşdirmək olur. Davranış pozğunluğu ilə yanaşı, belə uşaqlarda qavrama, görmə və eşitmə qnozisinin pozğunluğu baş verir. Belə uşaqların nevroloji statusunda rezidual orqanik xarakterli yüngül ocaqlı diffuz simptomatika aşkar olunur ki, bu da hərəkətin koordinasiyasına nəzarətin pozulması ilə özünü göstərir. Anamnezin öy-

rənilməsi göstərir ki, minimal beyin disfunksiyası olan uşaqların əksəriyyətində yeni doğulmuş dövrdə sinir reflektor oyanıqlığın yüksəlməsi, ümumi narahatlıq, yuxu və iştahının pozğunluğu, tez-tez qaytarma, çənə və əllərin əsməsi, diksinmə (start refleksin yüksəlməsi) müşahidə olunur. Bu simptomlar əzələ tonusunun dəyişilməsi, anizorefleksiya, yeni doğulmuşun şərtsiz reflekslərinin reduksiyasının ciddi ləngiməsi ilə müşayiət olunur ki, bu da "perinatal ensefalopatiya" diaqnozu qoymağa əsas verir və ya tamamilə səhv olaraq hipertenzion-hidrocefal sindrom kimi qiymətləndirilir.

Nərmən Quliyeva deyir ki, bir yaşdan üç yaşa qədər uşaqlarda tez-tez oyanıqlığın

artması, hərəkəti narahatlıq, yuxu və iştahının pozğunluğu, çəki artımının ləngiməsi, psixonitq və motorika inkişafının ləngiməsi müşahidə olunur: "Üç yaşda motor qeyri-dəqiqlik, diqqətsizlik, hərəkəti hiperaktivlik, impulsivlik, tərslik və neqativizm diqqəti cəlb edir. Bu yaşda uşaqlarda artıq enurez və enkoprezin ilk əlamətləri müşahidə olunur. Tez-tez immunitetin pozğunluğu, tez-tez xəstələnmə, yuxarı tənəffüs yollarının xroniki xəstəlikləri (tonzillit), dəri (ekzemativ dermatit) və mədə-bağırsaq pozğunluqları (gastro-duodenik, öd yollarının diskineziası) müşahidə olunur. Minimal beyin disfunksiyasının böyük yaşlarda meydana çıxması xüsusi klinik polimorfizm

və simptomlar toplusunun müxtəlifliyi ilə fərqlənir. Simptomların meydana çıxması uşağın bağçaya getdiyi günə (3 yaşa) və ya məktəb yaşa (6-7 yaşa) təsadüf edir. Bu qanunauyğunluq mərkəzi sinir sisteminin yeni psixi və fiziki gərginliyin artması ilə əlaqədar mərkəzi sinir sisteminin yeni tələbatlara uyğunlaşa bilməməsi ilə əlaqədardır. Minimal beyin disfunksiyasının kritik dövrü uşağın psixi nitq inkişafı dövrünə aiddir. Bu dövr 1-2 yaşa əhatə edir. Bu vaxt beyin qabığının nitq sahəsinin fəallaşması və nitq verdişinin formalaşması aktivləşir. Əlveriş-

siz faktorların bu dövrdə təsiri nitq inkişafının ləngiməsinə səbəb olur.

İkinci kritik dövr 3 yaşa əhatə edir. Bu dövrdə uşaqda fəal işlədilən söz ehtiyatı artır, frazalılar nitq təkmilləşir, diqqət və yaddaş aktiv inkişaf edir. Psixi yükləmənin bu dövrdə artması davranışının tərslik, neqativizm, sözə baxmamaq şəklində pozulmasına həmçinin psixonitq inkişafdan qalmaya və nevroitik pozğunluqlara səbəb olur.

Üçüncü kritik dövr 6-7 yaşa əhatə edir. Bu dövr yazılı nitqin inkişafın etdiyi dövrə təsadüf edir. Bu dövrdə uşaqlarda akademik verdişlərin formalaşmasının pozğunluğu və davranış problemləri meydana çıxır və yüksək tezlikdə travmatizasiyaya səbəb olur. Psixoloji xarakterin çətinliyi vegetativ damar distoniyası şəklində psixosomatik pozğunluqla müşahidə olunur".

N.Quliyevanın sözlərinə görə, yeniyetməlik dövründə davranış pozğunluğu, aqressivlik, ailə və məktəbdə ünsiyyətin çətinliyi, tədrisin mənimsənilməsinin çətinliyi meydana çıxır: "Belə yeniyetmələrə avtoritet davranışı formalaşmamış və məsuliyyətsiz davranış, ailə və cəmiyyət qanunlarına riayət etmənin pozulması və əsas da peşə seçilməsi əhəmiyyətli dərəcədə çətin olur. Onları alkoqol və narkotik qəbulu cəlb edir. Ona görə də minimal beyin disfunksiyasını vaxtında aşkar etmək, əlamətləri dərinləşmədən müalicə etməyə çalışmaq lazımdır".

Jalə FAMILQIZI

Islam dininə toxunmadan, onun mahiyyətini açmadan İranın, o cümlədən müsəlman Şərqiinin ictimai-siyasi vəziyyətini araşdırmaq, çözmək mümkün deyil. Biz də müsəlman olaraq, İslam dininə tənqidi yanaşmadan çəkinirik, onu müqəddəs bilib toxunulmaz sayırıq. Halbuki, bizim əsas müqəddəslərimiz millətimizin, vətənimizin azadlığı yolunda qurban gedən şəhidlərimiz, döyüşərək sağ qalan bahadır qazilərimiz və bu yolda mübarizə aparan milli düşüncə sahiblərimizdir. İran da bunu, yəni dini toxunulmaz saymağımızı yaxşı bildiyindən, bizim milli mənlilik şüuru olmayan məsullarımızın nəfsindən və bəzi vətəndaşlarımızın zəif düşüncəliliyindən yararlanaraq, din, şiəçilik adı altında öz agentlərini içimizə yeritmişdir.

Məmməd xan ƏZİZXANLI
Hüquqçu

İran öz pozuculuq fəaliyyətini, əslində, heç İslama dəxli olmayan, farsların İslama calaq vurduqları şiəlik üzərindən, ancaq öz xeyrinə qurur və yeridir. Beləliklə, İran ikitirəlik yaratmaqla, bütün müsəlman toplumlarının birliyini pozur. Bu təhlükəli düşüncə virusundan qurtulmağın yeganə yolu insanların bilimə, mədəniyyətə və yeniliyə sarılmağıdır.

Bizim çoxumuz fars şiəçiliyi, bir hissəmişə sünni düşüncəsinin hakim olduğu ailələrdə böyümüşük. Demək, bizim düşüncəmiz, aqlımız, dünyagörüşümüz də əsasən şiəçilik və sünnüçilik mühitində emələ gəlir, formalaşır və dünyagörüşümüzü, davranışımızı şiələrə sünnülərə qarşı, sünnülərdə isə şiələrə qarşı "düşmən" olaraq müəyyən edir. Bu, millətin ən təhlükəli dini bölücülüğüdür, burada milli birlikdən söhbət gedə bilməz, çünki bir tərəf digər tərəfi "düşmən" sayır.

Mən, 1979-81-ci illərdə müsəlman Şərqiinin, xristian Avropasından niyə geri qalmasını araşdırdım və aydınlaşdırdım ki, buna əsas səbəb bizim tənqidlərdən, xüsusilə onun fars qolu şiəçilik tənqidindən hələ də yaxa qurtara bilməməyimizdir.

Bu yaxınlarda oxudum ki, hələ 102 il qabaq, "Difai" qurucusu, böyük fikir adamı Əhməd Ağaoğlu da "Üç mədəniyyət" əsərində

Güneydə Milli Hərəkətin alt yapısı...

Özünü kiminsə qulu sayan azad insan və vətəndaş ola bilməz

"Azadlıq, ədalət, milli hökumət!" - Güney Azərbaycanda başlanan ayaqlanmada baş şüar

müsəlman Şərqiinin, xristian Avropasından geri qalmasını əsas səbəbini - onun İslam düşüncə tərzindən, qandalından qurtula bilməməyində görmüşdür.

Bildiyimiz kimi, insan öz işini, həyatını topladığı ağı hesabına qurur. Əgər ağı çoxdursa işləri yaxşı gedir, azdırsa pis gedir. İnsan ağı isə təbiət qanunlarından irəli gələn obyektiv qanunlara söykənəndə, o, qurur, yaradır, inkişaf edir. Ancaq bunun əksi olan səhv, yalan, məntiqsizliyə əsaslananda isə inkişafdan geri qalır. İslam dini də bütün dinlər kimi yalan, səhv və qondarma düşüncələrə əsaslandığından, insanlarda yanlış düşüncə və mənəviyyat formalaşdırır ki, bu da onları inkişafdan saxlayır. Buna ən açıq nümunə geridə qalmış, miskin müsəlman Şərqiidir...

Təbiətdən gələn obyektiv reallığa, fakta, sübuta, məntiqə söykənən bilimə (elmə), mədəniyyətə və çeşidli insan yaradıcılığına əsaslandırılmış inanan insanlar eyni bilgiyə, oxşar düşüncəyə, eyni məntiqə inandıqlarından nəinki eyni soydaşlar, hətta başqa millət və xalqlarla da birləşə bilirlər. Çünki bilimdə, mədəniyyətdə əsaslandırılmış və ağı olanlar tərəfindən qəbul olunmuş düzgün bir yol, bir üsul, bir qayda olduğu kimi, əsaslandırılmış fərqli düşüncə də ola bilər. Elmdə kor inanca tapınan barışmaz düşmən ola bilməz, əgər beləsi varsa, onda o, sadəcə yarımcıqdır, yəni tam elmi düşüncəli deyil.

Bu səbəbdən (əsaslandırma səbəbindən) də bilimdəki, insan yaradıcılığında fərqlilik sanki

rəngarəng, uyuşan məzmunlu bir çələng yaradır, yoxsa dinlərdəki, tənqidlərdəki kimi kor inanca əsaslanıb fərqli düşüncəni təqib etmir, öldürmür, dağıtmır, yağmalamır, əksinə, əminlik üçün daha əsaslı sübut tələb etməklə ona inkişaf yönü verir, inkişaf etdirir və fikrini tamamlatmaqla birləşdirir.

Bildiyimiz kimi, İran şiə dövlətidir, qanunları Qurana, şəriətə əsaslanır. Şiəlik isə, İslama vurulmuş Pers-Fars calığıdır. Nə şiəlik, nə də şəriət elmə əsaslanmır, kimlərsə faktsız, sübutsuz, subyektiv və yanlış ehkamlardır. Şiələrin kor inancına uyğun olmayanlar, hətta bir ailənin, bir millətin üzvü olsa belə, qəbul olunmur, təqib olunur, öldürülür.

Ərəb işğalı, qırğınları, köləliyi, dağıntısı sonucunda zorla islamlaşdırılan bütün xalqlar kimi türklər də dünyəvi düşüncə tərzindən qoparılib yalan, saxta, məntiqsiz, obyektiv reallığa uyğun olmayan ərəb-fars cəhəlinə gömüldüyündən, 1552-ci ildən bəri, artıq 470 ildir ki, bütün alanlarda yadlara uduzmaqda və inkişafdan geridə qalmaqdadır. İslam şeyxləri kitab çapı dəzgahının Almaniyadan Osmanlıya gətirilməsini 240 il əngəlləməklə müsəlmanların inkişafını qarşısını aldılar.

Qərbi Avropa artıq 234 ildir ki, inqilablar yoluyla xristianlığı cəmiyyətin, dövlətin idarəçiliyindən uzaqlaşdırıb və dini insanların sırf şəxsi işi sayır, kim nə qədər istəyir, başqasının hüquqlarını pozmadan, kilisədə dini ayinlərlə məşğul ola bilər. Ölkələrində liberal demokratik rejim quran bütün toplumlar bu gün başqaları-

nın həsəd apardığı, işləməyə, yaşamağa can atdığı yerdə.

İran İslam Respublikası insan və vətəndaş hüquqlarının təmin edilməsi, farsdan başqa öz vətəndaşı olan xalqların dillərindən istifadəsi barədə özünün Əsas Qanununun tələblərini pozur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 18 maddəsi (Din və dövlət), 48 maddəsi (Vətəndaş azadlığı), Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsinin 1 maddəsi, 18 maddəsi, 19 maddəsi və İran İslam Cümhuriyyətinin Əsas Qanunun 3 maddəsinin 7 bəndi, 3 maddəsinin 8 bəndi, 3 maddəsinin 10 bəndi, 15 maddəsinə və 39 maddəsinə bax.

Güney Azərbaycan çağdaş dünyanın bir hissəsi olmaq üçün özünün Milli Demokratik Dövlətini, cəmiyyətini qurmalıdır. Çünki indiki halda, artıq yüz ildir ki, onun əsas insan və vətəndaş hüquq və azadlıqları pozulur.

TƏKLİFLƏR:

1. Güney Azərbaycanda Milli Hərəkət gizli təşkilatlanmalı və əzici diktaturaya adekvat cavaba hazır olmalıdır;

2. Milli Hərəkətçilər öz üzərində daim çalışmalı, demokratik dəyərləri, yeni texnologiyaları öyrənməlidirlər;

3. Ərəb, fars dini cəhəltindən qurtulmaq, Azərbaycan latın əlifbasını öyrənməklə, bilimə, mədəniyyətə, dünyəvi dəyərlərə sarılmaq.

4. Türk dilinin işləkliyini, onun ərəb və fars sözlərindən arındırılmasını təmin etmək;

5. Öz aralarındakı problemlərin həllini Mollakratiya üzərində qələbədən sonraya

saxlamaqla, molla rejiminə qarşı əzilən xalqlarla birlikdə mübarizə aparmaq;

6. İran, dövlət büdcəsi və ianələrlə 8 terror təşkilatını maliyyələşdirdiyinə görə, yalandan müqəddəs sayılan obyektlərə nəzir-niyaz verilməməli, ianələr, yalnız azadlığımızı quran Milli Hərəkətçilərə verilməli, əyləmlər zamanı başqalarına ziyan vurulmamalıdır;

7. Azərbaycan Respublikasında diasporlarla işlər tam yənidən qurulmalı - ancaq özünə çalışan Multikultural Mərkəz yeni tərkibdə vətənpərvərlərdən təşkil olunmalı, yalnız millət üçün çalışmalıdır;

8. Əgər İran dağılırsa, onsuz da başqa xalqlar kimi biz

də gücümüz çatan payı - Azərbaycan Milli Ərazisini götürə biləcəyik, ona görə də tarixi Qacarlar yurduna iddia etmək gücümüzün çatışmayacağı, parçalanacağı, başqa İran xalqları və dünya güclərinin bizə qarşı olacağı üzündən uğursuzluğa düşərəcəyimiz labüddür. Necə deyirlər, çox yemək, adamı az yeməkdən də qoya bilər... Yəni səhv taktiki yanaşma üzündən uğursuzluq bizi əsas strateji hədəfdən, - Güney Azərbaycanın istiqlalını əldə etməkdən də uzaq sala bilər. İranda, Azərbaycan Milli Ərazisində öz istiqlalını qurmaq isə bizim beynəlxalq hüquqa uyğun təbii haqqımızdır;

9. Azərbaycan və Türkiyə İranın və Rusiyanın dağılmasına hazır olmalı, bu ölkələrdəki soydaşlarımızın milli özəlliklərini, öz müqəddəratını təyin etmə hərəkətlərini beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq dəstəkləməlidir;

10. İrandakı soydaşlarımızın həyatına real təhlükə yaranacağı halda, onların varlığını qorumaq üçün, Azərbaycan və Türkiyə özünün təbii, mənəvi borcuna uyğun olaraq, Güney Azərbaycana qoşun yeritməli, sabitlik yaratdıqdan sonra onları öz ixtiyarlarına buraxmalıdırlar. Bu, beynəlxalq hüquqa və oxşar hallara uyğundur;

11. Rusiyadakı soydaşlarımızın həyatına real təhlükə yaranacağı halda, onların varlığını qorumaq üçün, Türk Dövlətlər Təşkilatı özünün təbii, mənəvi borcuna uyğun olaraq, həmin əraziyə qoşun yeritməli, sabitlik yaratdıqdan sonra onları öz ixtiyarlarına buraxmalıdırlar. Bu, beynəlxalq hüquqa və oxşar hallara uyğundur.

Müəllim nüfuzu haqqında bir neçə söz...

Təhsil - öyrəndiklərini yaddan çıxarıandan sonra yerdə qalandır.

Maks Laus

(Professor Misir Mərdanovun fikirlərinə sözardı)

Allahverdi Eminov

alayarımçıq olmuşdur, necə deyirlər: biz mütəxəssis hazırlamırıq, mühəndisin müqəvvasını yarıdırıq. Bu gün bu cəhəti müəllim hazırlığına da şamil edərdik. Pedaqoji fikir tarixinin çox da irəlində olmayan illərinə qayıtsaq, gileylənməyə haqqımız çatmır ki, pedaqoji tədqiqatlar müəllim nüfuzu probleminə uzaq olmuşdular, onlar hərçənd təhsilin çox sahələrini araşdırmışlar - istər tərbiyə, istərsə təlim nəzəriyyəsi (didaktikadan). Lakin hər iki sahənin formalaşmasının yadrosunun fəlsəfəsini qiymətləndirməkdə diqqətsiz olmuşlar. Halbuki, bu problem dünya pedaqoqlarının tədqiqatında aparıcıdır. Professor Misir Mərdanovun "525-ci qəzet"də ("Müəllim nüfuzu və ona təsir göstərən amillər", "Təhsilin inkişafında əsas amil - müəllim nüfuzu") silsilə məqalələri ilə toxunulan problemin pedaqoji, fəlsəfi və sosial tərəflərinə nüfuz etmişdir. Müəllif uzun illər rəhbərlik etdiyi təhsil sisteminə həm müşahidələrini, həm də əldə etdiyi nailiyyətlərini ümumiləşdirmişdir.

Məqaləni oxuyarkən Misir Mərdanovun publisist üslubuna münasibətini xatırlamaq mümkünsüz olardı, onun həyatı müşahidələrinin səlis, obrazlı, məntiqi çalarlarını qeyd etməyi zəruri bildim, faktların emosional şərh, keçmişdən gələn müdaxilə və təhlili anlaşılındır. Professor, Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü Misir Mərdanovun tədqiqat əsərləri az deyil və təhsilimizin bəzi problemlərinə, "açıq qalan" məsələlərə aydınlıq gətirmişdir; qəzetdə işıq üzü görən - təhsilə diqqət ayıran "525-ci qəzet" silsilə məqalələr üçün redaksiyaya minnətdarlığımı bir pedaqoq - alim kimi bildirməyi özümə borc bildim.

Mən ötən əsrin 60-cı illərində pedaqoji fəaliyyətə başlamışam, orta məktəbdən. Müəllim - şagird; müəllim - valideyn; müəllim - ictimaiyyət və s. münasibətlərin içində olmuşam, müşahidələr aparmışam, mövcud ziddiyyətləri də görmüşəm. Açıq etiraf etməliyəm ki, o illərdə müəllim diqqət mərkəzində idi, nüfuzu xüsusilə ata - analar tərəfindən əziz tutulurdu, onların məktəbə gəlişi davamlı idi, uşaqlarının həm davranışı, həm də tədris səriştəsilə yaxından maraqlanırdılar. Bu gün o dövrə qayıtmaq mənim üçün nostalji təəssürat olardı. Və sual içimdən gəlirdi: Hani o pedaqoji kollektivlər, hani o valideynlər, hani təhsili idarə edən kadrlar? Ürəyimdə pıçıldaıram: - Necə sualıma mənfi cavab verim?! On illər keçib, Sovet təhsilinin şovinist psixologiyasından xilas olmuşuq, müstəqillik qazanmışıq, yeni müəllim nəsli məktəblərə üz tutmuşdur. Pedaqogika sahəsində alimlər, tədqiqatçılar yetişmişdir, yeni təhsil nazirləri məktəbə rəhbərlik etmişlər, amma deyə bilmərəm, Mehdi Mehdişad və Misir Mərdanov istisna olmaqla qeyri-nazirlər təhsilin "içindən" çıxmışlarmı?

(Əvvəli ötən sayımızda)

Beləliklə, müəllimin nüfuzu o zaman bərqərarlaşır - dünyanı bütöv görə, emosionalıqla intellektuallığı harmonik birləşdirən nəsil yetişdiririksə, o halda nüfuzdan ürək dolusu danışmağa dəyər. Bu gün parta arxasında oturan, sabah vəzifə tutan məmurlar xalqın qədrini biləcək, dövlətin cibinə girməyəcək, həm özünün, həm də xalqın (camaatın) potensial gücünü qiymətləndirməyi bacaracaqdır, düşünəcəklər ki, necə etməli insanlar yaxşı (firavan) yaşasınlar. Bu isə üç istiqamətdə - indeksdə özünü göstərməlidir: Birinci sağlamlıq və uzunömürlülük; ikinci təhsilə yiyələnmək; üçüncü ləyaqətli həyat səviyyəsini qazanmaq.

Hesablamalara inansa, birincinin mahiyyətində insan ömrünün intervalı dayanır, yəni 25-85 yaş. İkincinin mahiyyətində təhsil sahəsində nisbi nailiyyətlərin, yəni həm yaşlı, həm də gənc nəslin savadlı olmasından meyarı dayanır. Üçüncünün mahiyyətində adam başına düşən əmək haqqının miqdarı dayanır. Əlbəttə, bu məsələdə müəllim əməyi elə də yüksək səviyyədə deyil, xüsusilə, kişi müəllimlərin məktəbdən uzaqlaşmasına gətirib çıxarır,

siniflərdə yalnız qadın müəllimlərinin dərs deməsi də müəllim nüfuzuna xələl gətirir, şagird xasiyyətinin formalaşmasına mənfi təsir göstərir, gəlir, bu etirafda səmimi olaq: "Zəruri şərtlərdən biri də şagird şəxsiyyəti və onun nəzərə alınmasıdır. Əsl müəllim unutmamalıdır ki, onun qarşısında ətrafdakı hadisələri, bütün bunları öz prizmasından keçirib dərk etməyə çalışsın, geniş açılmış, alışıb - yanan gözlərini ona dikən balaca, ancaq çox ağıllı, həssas, kövrək və perspektivli

razavaniye XXI veka" kitabları nəşr edilmişdir. Bu əsərlər məntiq, fəlsəfə, pedaqogika və s. fənlərin modernləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Professor Misir Mərdanov qeyd edir ki, Avropa ölkələrində şagirdə "Siz"lə müraciət etmək müəllimin nüfuzuna müsbət təsir göstərən bir amildir. Bu müraciətin bizdə qəbul olunmaması deyirdim ki, şərqli xarakterimizdən irəli gəlir, belə müraciətdə zənnimcə pedantlıq əlaməti vardır, şagird hələ o "müraciəti" qazanmamışdır! Keç-

Fikrimcə, universitetlərimiz müəllim hazırlamamalıdır, pedaqoji universitet, xarici dillər universiteti kifayət edər, onlar bu sahədə professionallaşmışlar. Universitetlərin nüfuzu o vaxt yüksək olur - məzunları pedaqoji səriştəyə yiyələnir və məktəbdə bunun bəhrəsini görür, təəssüf ki, heç də belə deyil. Baş universitetimiz BDU bir neçə il əvvəl dünya siyahısına düşən 400 universitetlər arasında yer almamışdır. Bir dəfə görkəmli filosof, Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, profes-

bir varlıq dayanmışdır". - Professor Misir Mərdanov çox incə mətləbə obrazlı ifadə ilə yanaşmışdır. Deməli, müəllim "kövrək varlıq"ın tənqidi düşüncə qabiliyyətini görməlidir. Bu gün məktəblərdəki ab - hava, aura mübahisəli məsələlərə imkan verir, şagird cavabında çəkinmir, təsəvvür etdiyi həqiqəti söyləyir. Lakin xatırladırdı ki, bu gün "düşüncə tərz", "tənqidi tənqiddir" kimi zəruri problemlər haqqında müəllimlərin, valideynlərin istifadəsində olan ədəbiyyat yoxdur. Bu barədə Elm və Təhsil nazirliyi sifariş yolla olsa da metodiki və nəzəri səpkili kitablar yazdırmalı, məktəblərə çatdırmalıdır. Məsələn, Ukraynada vaxtilə bu məsələ diqqət mərkəzində dayanmışdır. Professor E.N.Volkovun "Kriterskiye misleniye", A.V.Vorlayın "Kriterskiye misleniye: problema mirovovo ob-

miş nazir tamamilə haqlıdır ki: Müəllim şagirdlərin dərin və hərtərəfli bilik qazanmaları, yaşıadığı dövrün problemlərindən baş çıxarmaları üçün bütün bilik və bacarıqlarını sərf etməlidir, şagirdi cəmiyyətə bir şəxsiyyət kimi təqdim etmək hər bir müəllimin borcudur. Hərtərəfli bilik qazanmağı şagirdlər müəllimlərdən umurlar və haqlıdır. Deyək ki, "tənqidi düşüncə" deyəndə şagirdlər bilməlidir: O, öz səhvlərini tapmaq, öz səhvlərini düzəltməklə şüuru fəallaşmalıdır: "Esse" yazılarında intellektuallığa yer verməlidir; tənqidi düşüncə dəqiq elmlərdə konkret, düz ayrını kəsir: humanitar elmlərdə müxtəlif fikirlər söz vasitəsilə ifadəsini tapır. Təəssüf ki, bizim universitetlərdə "tənqidi düşüncə" bir kateqoriya kimi öyrədilmir. Bizim universitetlər müəllim hazırlığında standartlara cavab verir.

sor Səlahəddin Xəlilov müsahibələrin birində demişdir ki, bizim elə universitetlərimiz var - diplomun qiyməti on dollardır, çünki onun arxasında bilik, dünyagörüşü dayanmır. Halbuki, Universitetlər var - diplomunun qiyməti yüzmin dollardır. Məntiqə universitetlərin nüfuzu onun məzunlarının peşə nüfuzunu da reallaşdırır, nüfuzsuz bir tədris ocağının yetirməsinin nə nüfuzu olar? Amerikanın Prezidentlərindən biri haqlı olaraq demişdir: Amerika universitetləri qüdrətlidir ona görə yox ki, Amerika varlıdır, ona görə ki, onun universitetləri varlıdır.

Professor Misir Mərdanov müəllim nüfuzunu şərtləndirən amillər sırasında mütəxəssis hazırlığına da toxunmuşdur, bu sahədə problemlərin mövcudluğunu vurğulamışdır. SSRİ dövründən mütəxəssis (müəllim peşəsi istisna deyil) hazırlığı